

Archeologisch onderzoek herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout

Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 935

Archeologisch onderzoek herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout

Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 935

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Warmerdam Makelaars B.V.

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 13 mei 2011

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek herontwikkeling terrein
aan de Leidsevaart te Voorhout
Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven
Grontmij Archeologische Rapporten 935

Projectnummer : 284049

Referentienummer : 13/99102256/JB

Revisie : D

Datum : 13 mei 2011

Auteur(s) : drs. J. Bex en drs. J. van der Roest
met bijdragen van:
drs. A. van Helbergen, drs. S. Ostkamp, drs. L. de Vries en
dhr. Lagerweij

E-mail adres : jeffrey.bex@grontmij.nl

Gecontroleerd door : drs. J. van der Roest

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. P.B.J.M. Oude Boerrigter

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Midwest
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T 030 - 634 47 00
F 030 - 637 94 15
archeologie@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

- Datum opdracht** : 1 juni 2010
” **concept** : 14 maart 2011
“ **definitief** : 13 mei 2011
- Opdrachtgever** : Warmerdam Makelaars B.V.
de heer W. Warmerdam
Jacoba van Beierenweg 53
2215 KV Voorhout
info@warmerdam-makelaars.nl
0252 21 78 87
- Uitvoerder** : Grontmij Nederland B.V.
- Uitvoering veldwerk** : 7 t/m 9 juni 2010
- Aanleiding** : geplande herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart
- Bevoegde overheid** : Gemeente Teylingen
contactpersoon: mevrouw C. Bekker
postbus 149
2215 ZJ Voorhout
- Locatie** : gemeente : Teylingen
plaats : Voorhout
toponiem : terrein aan de Leidsevaart
kaartblad : 30 F LEIDEN
RD-coördinaten : X: 92.605 / Y: 470.770
(centrumcoördinaat)
afm. plangebied : circa 4,5 ha
- Archeoregio** : Hollands duingebied
- Archis2** : onderzoeksmelding : 41194 (= CIS-code)
onderzoeksafmelding: 36144
- Documentatie** : beheer en plaats : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed *en*
Provinciaal Archeologisch Depot *en*
e-depot voor de Nederlandse Archeologie

Samenvatting

Warmerdam Makelaars B.V. heeft Grontmij gevraagd een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren op een terrein aan de Leidsevaart te Voorhout in de gemeente Teylingen. De huidige percelen grasland zullen geschikt worden gemaakt voor toekomstige bloembollenteelt. Hiertoe zal het kalkrijke schone zand in de diepere ondergrond machinaal naar het oppervlak worden gehaald. Het proefsleuvenonderzoek is een vervolgonderzoek op een eerder door Grontmij uitgevoerd archeologisch onderzoek. Het proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden van 7 juni t/m 9 juni 2010.

Tijdens het voorafgaande booronderzoek zijn twee vermoedelijke archeologische vindplaatsen aangetroffen. Beide mogelijke vindplaatsen liggen in het zuidoostelijke, relatief hoog gelegen deel van het plangebied. Vindplaats 1 (huisplaats vanaf de Nieuwe Tijd) is gelegen op de strandwal en vindplaats 2 (IJzertijdvindplaats) ligt op de overgang van de strandwal naar de lager gelegen strandvlakte in het noordwesten.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van de restanten van een huisplaats uit de Nieuwe Tijd. Rondom deze boerderij werd op kleine schaal de grond verbeterd en bewerkt gezien de aangetroffen plantbedden. Deze plantbedden lagen tot dicht bij het bouwwerk. Op het erf was op een zeker moment een waterput in gebruik, mogelijk zelfs twee. Parallel aan de huidige sloot werd tweemaal een beschoeiing aangebracht. Er is parallel aan de huidige sloot / strandwal tot in het veen gegraven. Die depressie is later weer opgevuld met zand. Tussen de meest noordwestelijke beschoeiing en de huidige sloot ligt een grote dumpzone aan materiaal (gebruiks aardewerk en bouw materiaal) uit de periode eind 17^e eeuw / vroeg 18^e eeuw.

De sporen en vondsten zijn vrijwel allemaal aangetroffen onder de verstoorde toplaag. Het voormalige bouwwerk is voor het nog bruikbare bouw materiaal bovengronds en tot enige diepte onder maaiveld geruimd en afgevoerd. Daarbij zijn resten in uitbraaksleuven achtergelaten en is er puin in de waterputten gedumpt. Het geheel is daarna afgedekt met een zanddek. De dieper gelegen delen van de waterputten zijn niet geruimd maar blijven zitten. Onder de verstoorde toplaag (ca. 50 cm dik) zit nog een matig geconserveerd sporenniveau van bodemingrepen en –verstoringen of (mogelijke) vondstconcentraties. De huisplaats lijkt zich te concentreren rond het snijpunt van de proefsleuven tot iets ten noordwesten daarvan / tot aan de slootzone. De begrenzing van de huisplaats kon tijdens het proefsleuvenonderzoek niet worden vastgesteld.

Er werden tijdens het onderzoek geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een IJzertijdvindplaats zoals vermoed in proefsleuf 2.

Aan de hand van de resultaten van het veldwerk is tot een waardering van de vindplaats gekomen. Op basis daarvan wordt de vindplaats niet behoudenswaardig geacht. Hiertoe wordt er geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen herontwikkeling van het onderhavige terrein aan de Leidsevaart kan daartoe, wat betreft de conditie archeologie, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

Dit advies is zoals gebruikelijk voorgelegd aan de bevoegde overheid, in deze de gemeente Teylingen. Deze heeft ingestemd met de inhoud, conclusie en aanbeveling in dit rapport.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	6
1.1 Algemeen.....	6
1.2 Aanleiding archeologisch onderzoek.....	6
1.3 Leeswijzer.....	6
2 Doel onderzoek, strategie en uitvoering.....	7
2.1 Archeologische verwachting.....	7
2.2 Doelstelling en onderzoeksvragen.....	8
2.3 Strategie.....	9
2.4 Uitvoering.....	9
3 Resultaten, sporen en vondsten.....	10
3.1 Algemeen.....	10
3.2 De sleuven.....	10
3.3 De vondsten.....	17
3.3.1 Aardewerk.....	18
3.3.2 Glas.....	23
3.3.3 Botmateriaal.....	24
3.3.4 Metaal.....	25
3.3.5 Leer of schoenen.....	26
3.4 Conclusie vondsten.....	26
3.5 Conclusie veldwerk.....	26
3.6 Beantwoording onderzoeksvragen.....	27
3.7 Waardering vindplaats.....	29
4 Conclusie en aanbevelingen.....	31
4.1 Conclusie.....	31
4.2 Aanbevelingen.....	31
Naschrift.....	32
Literatuur.....	33

Bijlage 1: Ligging locatie op topografische ondergrond

Bijlage 2: Overzichtstekening proefsleuven en sporen

Bijlage 3: Profielen en coupes

Bijlage 4: Foto's

Bijlage 5: Vondstenlijst en determinatietabel

Bijlage 6: Sporenlijst

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Warmerdam Makelaars B.V. heeft Grontmij Nederland B.V. gevraagd een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren op een terrein aan de Leidsevaart te Voorhout in de gemeente Teylingen (bijlage 1). Dit proefsleuvenonderzoek is een vervolgonderzoek op een eerder door Grontmij uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen hetzelfde plangebied. Dat onderzoek heeft bestaan uit een bureaustudie en een inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen.¹ De resultaten van beide vooronderzoeken gaven aanleiding één of meerdere archeologische of bouwhistorische vindplaats(-en) te vermoeden binnen het plangebied. Hiertoe heeft een waarderend veldonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden ter hoogte van de tijdens het vooronderzoek aangetroffen archeologische indicatoren of vermoedelijke vindplaatsen.

1.2 Aanleiding archeologisch onderzoek

Warmerdam Makelaars B.V. is voornemens de percelen grasland binnen het plangebied geschikt te laten maken voor toekomstige bloembollenteelt. Hiertoe zal het kalkrijke schone zand in de diepere ondergrond machinaal naar het oppervlak worden gehaald. De bovengrond (humeuze bouwvoor) wordt tijdens dit proces naar grote diepte gebracht. De exacte diepte van de verstoringen die gaan plaatsvinden, staat op het moment van het schrijven van dit rapport nog niet vast. Mogelijk zal het gaan om een diepte variërend van ten minste 1 meter tot maximaal 6 meter beneden maaiveld. De met dit project gepaard gaande grondwerkzaamheden kunnen daartoe een directe bedreiging vormen voor eventuele aanwezige archeologische waarden in het plangebied. Hiertoe is het archeologisch onderzoek binnen het plangebied uitgevoerd.

1.3 Leeswijzer

De volgende hoofdstukken behandelen achtereenvolgens de archeologische verwachting en de doelstellingen van het onderzoek in hoofdstuk 2. De bespreking van de onderzoeksresultaten en de beantwoording van de onderzoeksvragen komt aan bod in hoofdstuk 3. De conclusie en aanbevelingen staan in hoofdstuk 4. Daarna volgt nog een kort naschrift over leemten in kennis en een optiek van de materiaalspecialisten over de vindplaats

---

¹ Boemaars en Bex 2009.

2 Doel onderzoek, strategie en uitvoering

2.1 Archeologische verwachting

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het gehele plangebied Leidsevaart ligt in een zone met een middelhoge tot hoge archeologische verwachting. Deze verwachting voert hoofdzakelijk terug op de geologische, geomorfologische en bodemkundige gesteldheid van het plangebied in combinatie met eerder aangetroffen vindplaatsen binnen dit soort ondergronden in de regio.

Voor het plangebied komt daar op basis van historisch kaartmateriaal nog de directe aanwijzing van een bewoningsplaats (boerderij?) uit de Nieuwe Tijd bij.

Het plangebied ligt op de overgang van een (fossiele) strandwal naar een strandvlakte. De relatief hoog gelegen zandige strandwallen zijn in het verleden landschappelijk aantrekkelijke zones voor bewoning geweest. Eerdere archeologische waarnemingen in de omgeving van het plangebied, uit de periode Bronstijd tot en met de Late Middeleeuwen, bevestigen dit. De voormalige strandvlakten met afzettingen van klei en veen waren in het verleden minder geschikt voor bewoning. Maar ook in die zones worden nog regelmatig archeologische waarden aangetroffen met name vanaf de Romeinse Tijd.

De tijdens het booronderzoek in het veld vastgestelde bodemopbouw komt goed overeen met de verwachting uit het bureauonderzoek. In het noordwestelijke deel van het plangebied komen strandvlakteafzettingen voor. Deze afzettingen zijn later afgedekt met veen, dat behoort tot het Hollandveen Laagpakket. De bovengrond is in het gehele plangebied tot op een diepte van circa 50 cm -mv geroerd, vermoedelijk als gevolg van ploegwerkzaamheden. Onder deze verstoorte zone of bouwvoor is in alle boringen een natuurlijk, onverstoord bodemprofiel aangetroffen. In het zuidoostelijke deel van het plangebied komen strandwal- en duinafzettingen in de ondergrond voor, het veenpakket ontbreekt hier. Het booronderzoek in plangebied Leidse-vaart heeft twee vermoedelijke archeologische vindplaatsen opgeleverd. Beide vindplaatsen zijn aangetroffen in het zuidoostelijke, relatief hoog gelegen deel van het plangebied. Vindplaats 1 is gelegen op de strandwal, vindplaats 2 ligt op de overgang van de strandwal naar de lager gelegen strandvlakte in het noordwesten.

Vindplaats 1

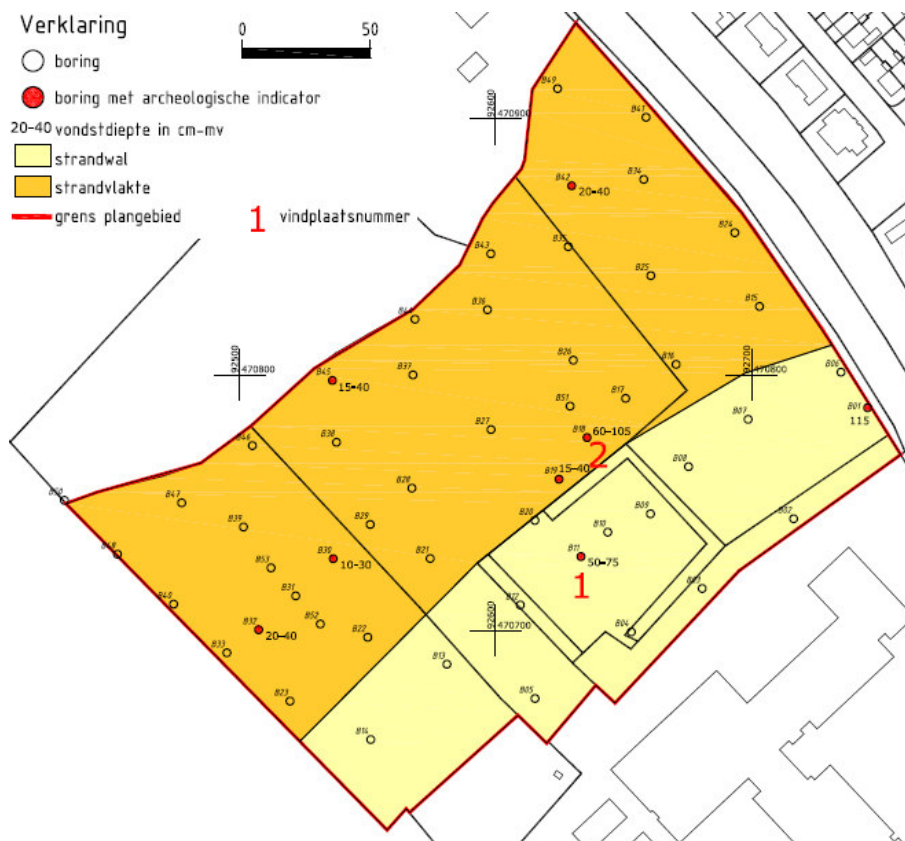
Vindplaats 1 betreft een voormalige huisplaats uit de Nieuwe Tijd / Vroeg Moderne Tijd. Deze vindplaats werd op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek al vermoed. Tijdens het booronderzoek zijn ter hoogte van de voormalige huisplaats (boring 11) enkele brokken witte, zachte kalkmortel aangetroffen, wat duidt op de nog mogelijke aanwezigheid van resten (van bouwwerken) in de ondergrond. Door de aanwezigheid van een verder intact bodemprofiel en de afwezigheid van zeer recent materiaal (laat 20e eeuw), gaat het vermoedelijk om een redelijk tot goed geconserveerde vindplaats en het ontbreken van (zeer) recente aantasting of verstoringen. Op basis van het uitgevoerde booronderzoek kon geen duidelijke begrenzing van de vindplaats worden vastgesteld. Aan de hand van de bevindingen in het bureauonderzoek en de nu nog zichtbare, huidige percelering en aanwezige sloten en greppels kan worden verwacht dat de omvang van de voormalige huisplaats circa 60 x 50 m bedraagt.

Vindplaats 2

Ter hoogte van vindplaats 2 (boring 18) zijn enkele fragmenten aardewerk uit mogelijk de IJzertijd aangetroffen. Op basis hiervan dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van een vindplaats met sporen van bewoning uit de IJzertijd. Door de aanwezigheid van intacte bodemprofielen onder de bouwvoor en de afwezigheid van materiaal uit latere perioden, zou het mogelijk om een redelijk tot goed geconserveerde vindplaats kunnen gaan. Gezien de relatief

hoge ligging van de vindplaats en de diepe grondwaterstand, is er sprake van mogelijk ongunstige conserveringsomstandigheden voor organische resten in de hogere niveaus. Op basis van het uitgevoerde booronderzoek kon vooralsnog geen begrenzing van deze vindplaats worden vastgesteld. Mogelijk gaat het om een vindplaats met een zeer beperkte omvang. Door de naar verwachting relatief ondiepe ligging van de archeologische resten ter hoogte van beide vindplaatsen vormen de geplande bodemingrepen een serieuze bedreiging voor de vermoedelijke archeologische waarden.

In een aantal andere boringen werden ook archeologische indicatoren aangetroffen. De vondsten werden aangetroffen in ofwel de geroerde bouwvoor of waren van recente (20^e eeuw) aard. Om deze redenen vormen deze vondsten echter geen aanleiding om ter hoogte van deze boringen de aanwezigheid van archeologische resten *in-situ* te vermoeden en komen in het noordwestelijke deel van het plangebied, ondanks de middelhoge archeologische verwachting, naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische vindplaatsen voor.²

Afb. 2.1 plangebied met boorpunten en vindplaatsen. Uit: Boemaars en Bex, 2009.

2.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Doel van het proefsleuvenonderzoek is het vaststellen van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologische waarden (locatie, aard, ouderdom, omvang, gaafheid en conservering) teneinde tot een waardestelling van het terrein te kunnen komen. Het proefsleuvenonderzoek dient zich te richten op het opsporen van alle verwachte complextypen. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden bepaald of de aangetroffen vindplaats als behoudenswaardig moet worden gezien. Ter beantwoording van bovenstaande doelstelling zijn in het PvE voor het onderzoek de volgende vragen geformuleerd.

In het PvE zijn de volgende 8 onderzoeksvragen opgesteld:

1. *Hoe is het gesteld met de kwaliteit, zowel in horizontale als in verticale zin, van het bodemarchief?*

² Boemaars en Bex, 2009.

2. *Zijn er binnen het plangebied (inderdaad) archeologische resten aanwezig?*
3. *Wat is de aard, omvang en kwaliteit en het verloop van de mogelijke archeologische sporen en sporenclusters?*
4. *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren deze?*
5. *Uit welke periode(n) dateren de sporen? Is er sprake van continuïteit?*
6. *Wanneer zijn de mogelijke archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?*
7. *Wat is de relatie tussen de vindplaats(en) en het omliggende landschap?*
8. *Wat is de conserveringsgraad van de aangetroffen archeologische sporen en de verschillende vondstcategorieën?*

2.3 Strategie

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA³, en de voorwaarden zoals die zijn opgesteld in het Programma van Eisen (PvE).⁴

Op basis van het PvE wordt uitgegaan van het aanleggen van ten minste 3 sleuven. De ligging en lengte van de proefsleuven is bepaald door de positie van de bij het booronderzoek aangetroffen waarden en de vermoedelijke huisplaats. De sleuven komen primair te liggen over de boringen die bij het booronderzoek archeologische indicatoren hebben opgeleverd. Er is uitgegaan van een minimale sleufbreedte van 3 meter.

- Sleuf 1: een noordoost-zuidwest georiënteerde sleuf (3 x 60 m) over vindplaats 1. Deze sleuf is zo gepland dat deze het voormalige huisplaats - die op de oude kaarten noordwest-zuidoost georiënteerd is - in ieder geval op enige plaats (haaks) zal aansnijden.
- Sleuf 2: een noordoost-zuidwest georiënteerde sleuf (3 x 50 m) over vindplaats 2. Deze sleuf is zo gepland omdat hij dan over twee boringen waarin archeologische indicatoren zijn aangetroffen, komt te liggen.
- Sleuf 3: een noordwest-zuidoost georiënteerde sleuf (3 x 60 m, haaks op de strandwal) om de overgang van strandwal naar strandvlakte in beeld te krijgen en om vindplaats 2 ruimtelijk af te grenzen. De sleuf wordt gegraven haaks op sleuf 1 en 2; ongeveer vanaf het midden van sleuf 1 via het zuidwestelijke uiteinde van sleuf 2 en iets doorgetrokken in de strandvlakte.

Het totaal te onderzoeken deel van het plangebied bedraagt daarmee circa 510 m². Indien in de sleuven 1 tot en met 3 duidelijke en behoudenswaardige sporen van IJzertijdbewoning zouden worden vastgesteld, en deze lopen verder door dan de grenzen van de geplande proefsleuven, dan wordt ter hoogte van boring 30, wederom haaks op de strandwal een vierde proefsleuf gegraven, ongeveer vanaf boring 11 tot aan boring 30 (waarin eveneens vermoedelijk IJzertijdaardewerk is aangetroffen). Die sleuf zal dan ongeveer 60 x 3 m zijn. Indien er geen (duidelijke) prehistorische sporen worden aangetroffen, of indien deze niet buiten het gebied van de sleuven 1 tot en met 3 blijken door te lopen, hoeft sleuf 4 niet te worden gegraven. Op basis van dit puttenplan zou daarmee dus maximaal 690 m² aan proefsleuf worden getrokken.

De leidraad proefsleuvenonderzoek (SIKB) gaat uit van een dekkingsgraad van 10% van het plangebied voor proefsleuvenonderzoek. Het totale plangebied is 4,5 ha. waarvan vindplaats 1 ongeveer 0,3 ha beslaat. Vindplaats 1 en 2 beslaan minimaal 0,5 ha. Een onderzoek van 500 - 700 m² kan daarom als proportioneel en betrouwbaar genoeg worden beschouwd om een waardering en een selectiebesluit op te kunnen baseren.

2.4 Uitvoering

Het veldwerk heeft plaatsgevonden in week 23, van maandag 7 juni tot en met woensdag 9 juni 2010. Het team bestond uit de heer drs. J. van der Roest (DWL, senior KNA-archeoloog), de heer drs. J. Bex (veldarcheoloog), de heer B. Baaijens BA (archeologisch veldmedewerker / UL) en de heer E. de Jong (geodeet/tekenaar). De proefsleuven zijn aangelegd door een machinist met graafmachine van de firma P.C.M. Duivenvoorden. De heer Warmerdam (opdrachtgever) kwam iedere dag op bezoek in het veld.

³ Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, v. 3.1. SIKB, oktober 2006.

⁴ Van der Roest 2010.

3 Resultaten, sporen en vondsten

3.1 Algemeen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn uiteindelijk drie sleuven aangelegd. Het totale aangelegde opgravingsoppervlak komt daarmee op circa 510 m² in plaats van de aanvankelijk mogelijke 690 m². De sleuven zijn laagsgewijs ontgraven met een machine met een gladde bak. Er is in alle sleuven één vlak aangelegd op gemiddeld 50 tot 70 cm –mv. De uiteinden van put 2 en 3 zijn iets dieper aangelegd met het oog op de mogelijke afvoer en opvang van hemelwater of toelopende grondwater. Proefsleuf 3 is minder ver naar het oosten doorgezet dan gepland als gevolg van een sterk geconcentreerde en grote toestroom van grondwater in de vorm van kwel. Om dus te voorkomen dat de gehele opgravingsput in rap tempo zou vollopen, is besloten deze sleuf niet verder door te zetten. Er werden in dat deel overigens ook geen sporen aangetroffen. De vierde proefsleuf is, door het in de eerste drie proefsleuven uitblijven van vondsten of sporen uit IJzertijd niet aangelegd.

Ten behoeve van de geologische en bodemkundige informatie is van iedere sleuf om de 10 m een profielkolom van ten minste 1 m breedte, opgeschaafd, beschreven, getekend (op schaal 1:20) en gefotografeerd. Hierbij werden overwegend de oostprofielen gekozen. Het zuidprofiel van sleuf 3 is over een grotere lengte gedocumenteerd in verband met de overgang van de strandwal met een grote vondstconcentratie naar de lager gelegen strandvlakte.

Aanleg- en oppervlaktevondsten zijn in vakken van 3 x 3 m verzameld en gedocumenteerd. Er zijn geen monsters ten behoeve van botanisch onderzoek genomen omdat hier in het veld geen directe aanleiding toe was. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden namelijk geen (voedsel-) afvalkuilen of anderszins kansrijke organisch clusters aangetroffen. Bovendien betreft het een archeologische vindplaats uit de Nieuwe Tijd waarvan de landschappelijke kenmerken (vegetatie, klimaat en landbouwgewassen) al goeddeels bekend zijn en er dus geen pollenonderzoek nodig werd geacht.

Het vlak en de stort is met behulp van een metaaldetector onderzocht op het voorkomen van metaalvondsten. Op wat roestige spijkers, klompjes en onderdelen van landbouwvoertuigen na werden er geen interessante metaalvondsten gedaan.

3.2 De sleuven

Proefsleuf 1

Deze sleuf is als eerste aangelegd. Er werd in het zuidwest begonnen vanwege de overheersende windrichting en dus de werkzaamheid bij de graafmachine in verband met de sterke stuif. Het vlak is aangelegd op gemiddeld 65 cm –NAP. De schone ondergrond (C-horizont) bestond uit lichtroestig lichtbruin-beige matig fijn zand. Vrijwel alle hierin aangetroffen grondsporen waren donkerbruin-grijs van kleur en waren redelijk goed zichtbaar.

Als eerste werd [het latere S3 aangetroffen] op circa 6 m vanaf het begin van de sleuf een donkerbruine baan van ongeveer 3 m breed aangetroffen. Dit (latere) spoor 3 is dwars op de lengterichting van de sleuf gelegen. Spoor 3 is geïnterpreteerd als een depressie of opvulling van een mogelijke sloot, greppel of andersoortige verdieping. Bij afwerking van het spoor bleek het te gaan om een zeer ondiepe (± 3 cm) grondverkleuring met een brede en platte/vlakke onderkant. Hierin werden geen vondsten gedaan en in het veld kon niet bepaald worden waarmee dit spoor verband hield. Het leek gezien de platte en brede onderkant niet op een sloot(vulling) of greppel te gaan. Het spoor werd, zoals overigens alle sporen, pas onder de bouwvoor voor het eerst herkend en het is niet duidelijk of dit spoor oorspronkelijk van een hoger niveau kwam.

Grenzend aan S3, lag een donkerbruine zone (S2). Bij de afwerking van dit spoor leek het te gaan om een humeuze zone met houtresten en baksteenpuntjes en een onregelmatige diffuse ondergrens. De exacte aard kon niet worden bepaald. Grenzend aan S2 en S3 lagen de rechthoekige sporen 1 en 4. S4 oversneet S3 en is daarmee van recentere oorsprong. Dit geldt ook voor S1 ten opzichte van S2. De sporen bevatten donkerbruine humeuze grond met baksteenpuntjes en (onbewerkte) houtresten evenals S3 en zijn dus mogelijk aan elkaar gerelateerd. Er lijkt zich geen paalspoor in af te tekenen. Vanwege de rechthoekige vorm van de sporen, de platte onderkant en de aangetroffen houtresten, is het niet uitgesloten dat ter plaatse mogelijk balken / palen in de grond hebben gestaan. Deze sporen hebben een grootte van zo'n 75 cm bij 35 cm (S4) of 55 cm (S1). Bij afwerking (coupe) bleken ze beide nog maar erg ondiep te zijn (ca. 3-4 cm) waardoor ervoor gekozen is deze niet te tekenen. Mogelijk heeft op deze locatie in het verleden dus houtbouw gestaan zoals een schuur o.i.d.

De overige sporen in de zone van circa 13 tot 22 m vanaf het begin van proefsleuf 1, of wel tot aan de (latere) kruising met proefsleuf 3, betroffen donkerbruine langwerpige en veelal rechthoekige grondsporen van ongeveer een schopbreedte. De opvulling bestond uit bruingrijs licht humeus zand veelal met baksteenpuntjes daarin. De onderkant van deze ondiepe sporen was veelal vrij bol dan wel onregelmatig (afb. 3.1) en zijn geïnterpreteerd als plantbedden. Binnen dit cluster werd alleen in spoor 6 enkele fragmentjes aardewerk gevonden (vnr 9). Dit roodbakken- de aardewerk dateert uit de 17^e of 18^e eeuw.

De langgerekte parallel aan elkaar gelegen grondsporen (plantbed) werden gedurende het verdere proefsleuvenonderzoek op het strandwalzand veelvuldig in clusters aangetroffen. Aanvankelijk werd aan ieder grondspoor een uniek spoornummer toegekend. Hierdoor liep het aantal uitgedeelde spoornummers in het veld onevenredig op (6 t/m 26 en 31 t/m 52). Daardoor is er uiteindelijk voor de overzichtelijkheid gekozen om de parallel aan elkaar gelegen grondsporen die duidelijk bij elkaar horen en van een gelijkaardige actie en doel het gevolg zijn, hetzelfde spoornummer te geven. Voor zover deze grondsporen zijn afgewerkt, kwam er maar weinig dateerbaar materiaal uit. In spoor 41 t/m 43 werden aardewerkfragmenten uit de perioden 1600-1800 en 1750-1850 aangetroffen waardoor sporen of ingrepen binnen dit cluster (S33 t/m 44) gedateerd kunnen worden in de tweede helft van 18^e eeuw en de eerste helft van de 19^e eeuw. In spoor 75 (cluster van plantbedden) werd aardewerk (vnr 24) aangetroffen uit de periode 900-1300 en 1675-1750 en 1725-1800. Dit betekent dat deze ingrepen hebben plaatsgevonden in de 18^e eeuw. Het fragment aardewerk met de middeleeuwse datering kan dus gezien worden als opspit. Mogelijk lag deze scherf in de 18^e eeuw al in de ondergrond van het terrein of is deze van elders (met grond) aangevoerd.

De grondsporen kunnen direct in relatie worden gebracht met de ter plaatse gelegen bebouwing maar vooral de landbewerking/grondverbetering rondom vindplaats 1 (bijlage 2.1). Het zijn hoogstwaarschijnlijk sporen van bodemingrepen die ten doel hadden om de (boven) grond weer vruchtbaar, schoon en teelbaar te maken. Deze als zogenaamde 'plantbedden' geïnterpreteerde grondsporen lagen of wel gegroepeerd in het verlengde van de strandwal dan wel vrijwel dwars daarop. Op basis van de onderlinge oriëntatie van de bedden lijken deze ingrepen beperkt van omvang te zijn geweest.

Afb. 3.1 Doorsnede van 3 'plantbedden' in sleuf 1 (S58 en S62 op de achtergrond).

Op basis van oriëntatie en interpretatie van het vlak is de hiernaast staande sporenindeling van samenhangende sporen of clusters gemaakt.

Spoor 59 is op basis van vorm en omvang afwijkend van de omliggende sporen. Dit ronde spoor (Ø80 cm) heeft echter geen afwijkende vulling. Onderin het spoor is een schopsteek te zien. Mogelijk is hier ooit iets te diep gegraven tijdens het opschonen / geschikt maken van de grond.

In de zone van 24 m tot 33 m vanaf het begin van proefsleuf 1 (ca. 60 m) werden sporen (S27 t/m S30) aangetroffen die duiden op voormalige steenbouw / vermoedelijke huisplaats uit de Nieuwe Tijd of Vroeg Moderne Tijd. Spoor 27 tekende zich af als een ondiepe zone (20-30 cm –vlak) met losse en aan elkaar vastzittende bakstenen (max. 6 stuks) met witte kalk(mortel) erop als bepleistering(?). Het spoor is geïnterpreteerd als uitbraaksleuf met restmateriaal dat niet is afgevoerd omdat de bakstenen niet meer in verband stonden of een groter geheel vormden. Direct naast dit spoor werden nog drie gelijksoortige vondstconcentraties aangetroffen (S28 t/m S30). Van spoor 30 is de begrenzing niet bekend omdat deze buiten de grenzen van de proefsleuf lagen.

Spoornummers	Oriëntatie op strandwal	Datering op basis van AW
6 / 20 / 21	parallel	
7 t/m 16	dwars	
17 t/m 19	parallel	
22 t/m 25 (+26)	parallel	
33 t/m 44	dwars	1600 - 1850
45 t/m 47 / 53 / 54	parallel	
48 t/m 52	parallel	
55 / 56 / 57	parallel	
58	parallel	
60 t/m 62	parallel	
75	dwars	1675 - 1800

Proefsleuf 2

Deze sleuf ligt aan de andere kant van de sloot in het lage deel en is aangelegd ter hoogte van de tijdens het booronderzoek aangetroffen fragmenten aardewerk die mogelijk een IJzertijd-datering zouden kunnen hebben. De sleuf is in de voormalige strandvlakte en parallel aan de eerste proefsleuf en strandwal aangelegd. In deze werkput was sprake van veel wateroverlast door zowel regenwater als grondwatertoevoer uit het veen. Om het vlak redelijk leesbaar te houden, is het overvloedige water middels een pomp afgevoerd en op het weiland geloosd.

In het vlak werd een scherpe begrenzing tussen het veen (noordoostkant) en zand (S78 / zuidwestkant) aangetroffen. In het veen en parallel aan elkaar stonden op regelmatige afstand van elkaar houten paalstompjes of paalgaten (S80 t/m 98) met soms wat kleiresten (ingespoeld van bovenaf?). Er heeft hier ontgraving van veen plaatsgevonden. De rij palen in het veen heeft mogelijk gefungeerd als afbakening. Gezien de onderlinge - exact parallelle - ligging heeft de palenrij vermoedelijk het afgegraven veen (of een hierdoor ontstane waterpartij?) begrensd. Wanneer het zand (S78) naast het veen terecht is gekomen, is niet duidelijk. Het bodemprofiel is echter sterk geroerd en het zand moet door mensenhand en karrenvracht zijn aangevoerd.

In deze proefsleuf werden verder geen aanwijzingen gevonden die wijzen op een IJzertijdvindplaats. Mogelijk komt de aardewerkvondst die tijdens het booronderzoek werd gedaan uit een geroerde grondlaag (van elders).

Proefsleuf 3

Deze proefsleuf is dwars op de andere twee aangelegd. Door deze oriëntatie werd tevens getracht meer inzicht in het natuurlijk verloop van de strandwal naar de strandvlakte te krijgen. Het eerste deel van de sleuf is vanuit de vondstconcentraties van spoor 27 t/m 29 richting het zuidoosten aangelegd. Hierbij werden binnen 2 meter de restanten van een (water)put (S73) aangetroffen.

De bakstenen van deze 1,60-1,75 m brede put, lagen 'koud' tegen elkaar aan. De stenen zijn dus niet aan elkaar gemetseld (met kalk/mortel) en waren alle van vrijwel dezelfde grootte. Het ontbreken van metsel versterkt het vermoeden dat het hier een waterput betreft omdat hierbij het grondwater gemakkelijk tussen de bakstenen door, de put in kon lopen. Of hierbij geen problemen zijn ontstaan met het eventueel door het grondwater meegespoelde zand die de put deed opvullen, is onbekend. In het geval dat de waterput te veel verzandde, dan zou de put re-

gelmatig leeggeschept moeten zijn om de waterput in gebruik te kunnen houden. Het vollopen met zand en het daarop leegscheppen van de waterput bracht vrijwel zeker de stabiliteit van de omliggende zandlagen en de ongemetselde putwand in gevaar.

Afb 3.2 waterput S73 vanuit het zuiden gezien. Foto: Grontmij

De put bevatte aan of direct onder het vlak geen noemenswaardige vondsten van bijvoorbeeld aardewerk. Een gutsboring in het middendeel leverde ondiepe stuit op. Er kon vanaf het vlak niet worden bepaald hoe diep de put was en of er nog een mogelijk interessante vulling in zat. Direct naast de put is een gat aangelegd zodat vanaf de zijkant bekeken kon worden hoe de put was opgebouwd en op welke diepte de onderkant lag. De onderkant waterput lag op ongeveer 1,35 m onder het vlak, dat overeenkomt met een diepte van ca. 2,10 m –NAP. De onderkant was gefundeerd op 2 cm dikke houten planken die door de graafbak werden meegetrokken, waarop de waterput gedeeltelijk instortte. De houten onderkant was vermoedelijk vervaardigd van stukken resthout, overigens wel van dezelfde houtsoort. De circa 8 planken die als fundament voor de stenen waterput zijn gebruikt, waren op de uiteinden met spijkers aan elkaar verbonden (op elkaar / geschakeld). Het houten geheel had de vorm van een wiel (*donut*) met vrijwel dezelfde omtrek als de waterput daar boven. De uitstekende overtollige hoeken van de planken waren er af gehakt of gebeiteld. De eerste bakstenen van de waterput lagen ‘koud’ op het hout. Rond de waterput werd geen insteek waargenomen.

In de put bleek geen archeologisch interessante vulling te zitten maar was vrijwel geheel – vanaf de onderkant - opgevuld met puin van verschillende soorten bakstenen en brokken mortel, vermengd met donker humeus zand. De put is uiteindelijk dus gebruikt om (sloop)puin in te storten. Mogelijk is dit gebeurd tijdens de sloop/verwijdering van de huisplaats ten behoeve van de herinrichting naar weideland.

De bakstenen die in de put werden aangetroffen varieerden sterk van formaat en baksel (afb. 3.3). Wat de functie (en herkomst) van de bakstenen met één rond uiteinde (1) is geweest, is onduidelijk. Mogelijk hebben deze een decoratieve functie gehad in een schouw, raam- of ingangsomlijsting (?).

Nr	lengte	breedte	hoogte
1	29	10,5	4
2	16,5	8	3,5
3	19	8,5	3,5
4 (Jssel)	15,5	7	4
5	18	9	4
6	19,5	9,5	4
7	19	9	4
8	20,5	10	4,5

Afb. 3.3 selectie van bakstenen die in de put(inhoud) lagen met de afmetingen in cm. Foto: Grontmij

Het zuidelijk deel van proefsleuf 3 kon ongeveer 10 m uit sleuf 1 naar het zuidoosten worden aangelegd omdat er een kwel werd blootgelegd door de machine. Hierdoor ontstond een grote toestroom van grondwater dat de werkput in liep. Dit is opvallend omdat dit deel vrij hoog in het terrein lag.⁵ Om te voorkomen dat de proefsleuven onder water zouden komen te staan en dit eerste zuidelijk deel van de proefsleuf verder zonder sporen was, is besloten het verder doorzetten van de proefsleuf in zuidoostelijke richting te staken.

Vanuit de vondstconcentraties van spoor 27 t/m 29 is proefsleuf 3 verder richting het noordwesten, richting de strandvlakte, uitgebreid. Na 2 m werd een rechthoekige donkergrijs spoor aangetroffen met daarin veel puin van bakstenen, mortel, enkele aardewerkresten, paar plavuizen (roodoranje ca. 10x10 cm, ruw) en een runderbot. Bij afwerking van dit spoor bleek het te gaan om een dumpzone van 40-45 cm diep (ca. 1,10 m -NAP) dat sterk gelijkend was op de sporen 27 t/m 29 (en S30).

Op ongeveer 6 m vanaf proefsleuf 1, werd een tweede waterput (S64) aangetroffen. Ditmaal waren de bakstenen wel met cement / mortel aan elkaar verbonden. In de mortel zaten resten van schelpen waarin nog kokkels te herkennen waren. De mortel was door de vochtige grond nu erg rullig en zacht. De put bevatte aan of direct onder het vlak vrijwel geen vondsten, op wat baksteenresten na. Een gutsboring in het middendeel leverde vrijwel direct stuit op. Naast de put is een gat gegraven om de diepte, opbouw en inhoud van de put te achterhalen. De onderkant van deze waterput lag op ongeveer 85 cm onder het vlak, wat overeenkomt met een diepte van ca. 1,45 m -NAP. De bakstenen waren gefundeerd op dikke houten planken die aan de buitenkant uitstaken en dwars op elkaar lagen in een vermoedelijk rechthoekig patroon. De inhoud van de put bestond uit donkergrijs zand met enkele bakstenen en aardewerkfragmenten (vnr 31). Het aardewerk in de gedempte put heeft een ruime datering tussen 1475 en 1825. De hoofdmoot van dit materiaal heeft een datering in de 18^e eeuw. Daardoor zal de put aan het eind van de 18^e eeuw buiten gebruik te zijn geraakt en gedempt, in ieder geval voor het midden van de 19^e eeuw.

⁵ De graafmachinist, die vaak in dit gebied werkzaam is, kwam dit soort fenomenen vaker tegen.

Afb. 3.4 Waterput (S64) van gemetselde bakstenen, het jalondeel (oranje + wit) is 1 meter lang. Foto: Grontmij

Naast de waterput (S64) werden in een zone van ca. 5,5 m wederom zogenaamde 'plantbedden' aangetroffen. De bedden (S65, S66 en S75) lagen zowel dwars als in de lengterichting van dit deel van de sleuf. Spoor 65 bestond uit nog maar net in het vlak zichtbare afzonderlijke schopsteken. Spoor 66 en 75 waren weer duidelijk zichtbare donkere banen. Dwars over deze plantbedden lag een donkergrijze 'vuile baan' die vermoedelijk van recentere oorsprong is, gezien de oversnijding van de bedden. Het is niet duidelijk hoe dit spoor zich tot de rest van de sporen verhoudt of waar het mogelijk voor diende, indien het door mensenhanden is veroorzaakt. Het lijkt een oude sloot of watergang te zijn geweest, die gezien de gelaagdheid in de coupe waarschijnlijk langzaam is opgevuld / gesedimenteerd. In dit spoor werden baksteenresten gevonden en veel fragmenten aardewerk (vnr 30) die bij de uitwerking van het materiaal van één grape bleken te zijn. Omdat dit type grape dateert uit het begin van de 15e eeuw kan er mogelijk van worden uitgegaan dat het een vroege demping betreft.

Afb. 3.5 De ingegraven staander (S68) in de coupe van spoor 67 (donkere baan).

Op ongeveer 16 m vanaf het begin van dit deel van de sleuf werd een voormalige houten beschoeiing aangetroffen. Dit was al goeddeels vergaan maar het spoor tekende zich af als een donkere baan (S67) waarin houtresten zaten. Ten zuidoosten van deze baan werden op een tweetal plaatsen (binnen de beperkte breedte van de proefsleuf) houten staanders aangetroffen (S68 en S69) die zo'n 1,35 m uit elkaar stonden. Deze ingegraven staanders waren vierkant (ca. 16x16 cm) en van de onderkant onregelmatig bekapt. De omvang van deze staanders zou mogelijk kunnen duiden op een bouwwerk niet zijnde een beschoeiing maar van een andere onbekende aard. De redelijk schone zandgrond aan weerszijden van spoor 67 (en S68/S69) was hetzelfde van kleur en samenstelling.

In het zandpakket dat ten noordwesten van de beschoeiing (S 67 t/m 69) lag, werd aardewerk aangetroffen uit de periode 1600 - 1850 (vnr 32).

Circa 5 m verderop in proefsleuf 3 werd parallel aan spoor 67 een tweede mogelijke beschoeiing (S70) aangetroffen. Ook deze werd ondersteund door twee standers (S71 en S72) maar ditmaal aan de noordwestzijde. Deze standers waren echter kleiner van omvang dan die van spoor 68 en 69. Mogelijk staan beide beschoeiingen in directe relatie met elkaar en betreft het een groter voormalig bouwwerk/omheining. Vanwege de parallelle ligging met de watergang wordt de mogelijkheid opgehouden dat het een beschoeiing betreft.

Direct grenzend aan S70 werd een zone met een zeer omvangrijke vondstconcentratie (S 99 / vnr 34) van aardewerk, leer, glas, bot en bouw materiaal aangetroffen (zie § 3.3). Het betreft hier een dumpzone van allerlei materiaal, vermoedelijk afkomstig van één (of meerdere?) huishouden(s) of de nabij gelegen huisplaats. De begrenzing van deze dumpzone in zuidwestelijke richting is tijdens het proefsleuvenonderzoek niet verder bepaald. In de noordoostelijke of tegenoverliggende wand van de proefsleuf zat amper materiaal. De zeer grote hoeveelheid aan verzameld materiaal (>8 kratten) binnen het vooraf geplande tracé van de proefsleuf 3, werd als meer dan voldoende beschouwd voor deze fase van het onderzoek.

Afb. 3.6 Dumpzone (S99 / vnr 34) in de zuidwestelijke wand van proefsleuf 3

Het is niet duidelijk of deze dumpzone (S99) voortkomt uit een eenmalige actie, tijdens bijvoorbeeld een sloop of ruiming, of dat deze vondstconcentratie in de loop der tijd (enkele maanden of jaren) is ontstaan. Het onderste deel van deze concentratie is donkergrijs tot zwart gekleurd. Het is aangemerkt als bagger (oude waterbodem?) of beer, hoewel er ook een sterke veencomponent in zat. De zone wordt afgedekt door een homogeen dek van zand zoals dat ook in de rest van de proefsleuvenonderzoek in de top van de ondergrond werd aangetroffen. Dit zand zal vanaf de strandwal(zijde) over de dumpzone zijn verspreid. Op een kleine anderhalve meter van de dumpzone ligt de huidige sloot. De helling van deze slootkant is gelaagd. De onderste laag van de slootkant bestaat uit hetzelfde soort grijze zand als bovenop de dumpzone ligt en lijkt daar in door te lopen. De bovenste donkergrijsbruine laag is sterk humeus, vermoedelijk als gevolg van jarenlange verrijking van het op de kant scheppen van slootbagger tijdens het onderhoud van de watergang. Mogelijk is het materiaal in de dumpzone dus gebruikt om een oude

waterpartij of de slootkant te vullen. Dit is tijdens het proefsleuvenonderzoek echter niet duidelijk geworden. In de paragrafen hierna wordt nader op het gebruiksgoed uit de dumpzone ingegaan.

Om het verloop van de strandwal naar de strandvlakte verder in kaart te brengen is de sloot tijdelijk afgedamd met grond en doorgraven ten behoeve van de archeologische proefsleuf. Aan de andere kant van de sloot bleek de ondergrond ingrijpend te zijn verstoord / aangepakt (bijlage 3). De slootkant heeft eveneens een dik humeus donker(grijs)bruin zanddek, waarschijnlijk ook door de jarenlange verrijking met slootbagger. Dit humeuze zand loopt langzaam op en over in een laag (zone) van ongeveer 4,5 m breed met homogeen grijs zand (S78). In dit zand komen brokken (en steken) veen voor en is door menselijk handelen hier neergelegd. De overgang van dit zandpakket naar de natuurlijk afzettingen in de strandvlakte, is door de manier van aansnijden abrupt en steil. Deze grens ligt ter hoogte van het midden van proefsleuf 2 hetgeen eerder daar is beschreven. Het zand is hier vermoedelijk in een gelijktijdige actie ter aanvulling van een kunstmatig veroorzaakte depressie (waterpartij/veenwinning?) neergelegd. Dit lijkt niet ter vergroting / verbetering van het landbouwareaal om de huisplaats te zijn. Wanneer het vrij homogeen grijze zand met daarin een vervuild laagje (vegetatiehorizont/plaggen?) daarin is neergelegd, is tijdens het onderzoek niet duidelijk geworden omdat in het zand geen dateerbare vondsten werden gedaan.

Het zandpakket grenst steil en abrupt aan de afzettingen in de strandvlakte. Deze bestaan uit een basis van veen (top op ca. 1 m –NAP) met daarbovenop een overwegend zanddek tot aan het maaiveld. Binnen dit zandpakket is een aantal lagen te onderscheiden. Direct op het veen komt kleiig zand met daar bovenop zand voor. Binnen dit laatste zandpakket komen twee dunne vegetatiehorizonten / periodes van stagnatie voor. De top (ca. 50 cm –mv) bestaat uit een geroerd pakket zand waarin baksteenfragmenten voorkomen.

Deze natuurlijke strandwalafzettingen met verstoorde toplaag worden op ongeveer 2,5 m uit het opgebrachte zandpakket onderbroken door een oude sloot of greppel dwars op de proefsleuf (S79). Waarschijnlijk is deze greppel / sloot vanuit het zandpakket met de twee vegetatiehorizonten, ingegraven tot net in het veen. In het kleiige zand - ten noordwesten van de greppel / sloot - dat direct op het veen ligt, werd een aardewerkfragment (vnr 33) van vermoedelijk een kogelpot uit de Middeleeuwen aangetroffen. Deze sloot / greppel is later opgevuld met sterk zandige klei waarin minuscule baksteenfragmentjes voorkomen. De rest van proefsleuf 3 liep door in het veen met gelijkaardige natuurlijk bodemopbouw zoals hiervoor beschreven. In dit deel werden geen sporen meer aangetroffen.

3.3 De vondsten

Inleiding

Op grond van het PVE dienden de keramiekvondsten gedetermineerd, beschreven en geanalyseerd te worden waarbij de aspecten vorm, maaksel, functie, herkomst, datering en culturele toewijzing nader belicht worden. De determinatie van het aangetroffen aardewerk is volgens het 'Deventer systeem' uitgevoerd door Earth *Integrated Archaeology* te Amersfoort. Onderstaande tekst door; drs. A. van Helbergen, drs. S. Ostkamp en drs. L. de Vries (in §3.3 en §3.4) is vrijwel geheel uit hun onderzoeksrapport overgenomen.

Om de vondsten die tijdens het proefsleuvenonderzoek verzameld zijn, te kunnen vergelijken met vondsten die elders in ons land tevoorschijn kwamen en nog zullen komen, is het noodzakelijk dat ze typologisch op een standaard wijze worden ingedeeld en beschreven. In 1989 is om tot een dergelijke standaard te komen, het zogenaamde "Deventer-systeem" geïntroduceerd. De doelstellingen van dit systeem zijn meervoudig. Enerzijds kunnen met behulp van dit instrument op een snelle en eenvoudige wijze laat- en postmiddeleeuwse keramische voorwerpen en glas worden ingedeeld. Anderzijds ontstaat op deze manier van werken gaandeweg een steeds groter wordende referentiecollectie voor de beschrijving van vondstgroepen uit de genoemde periodes. Daarnaast kan op basis van de aan dit systeem gekoppelde inventarislijsten van de beschreven vondstgroepen statistisch onderzoek worden verricht naast het bij de diverse sociale lagen behorende aardewerk en glazen bestanddeel van het huisraad. Zo kunnen bij-

voorbeeld regionale verschillen in beeld worden gebracht. Op dit moment bestaat er reeds een aanzienlijke reeks van aan deze standaard gekoppelde publicaties.

De classificatie van aardewerk en glas met behulp van het Deventer-systeem volgt een vast stramien. Eerst worden de vondsten per vondstcomplex naar de daarin voorkomende baksels / materiaalsoorten uitgesplitst. Vervolgens worden per baksel of materiaalsoort aan de individuele objecten codes toegekend. Op basis hiervan wordt een tellijst van het minimum aantal exemplaren (MAE) samengesteld of vindt een schatting plaats van het aantal potindividueen op basis van de bewaard gebleven randpercentages (*Estimated Vessel Equipments* of kortweg EVE's). Voor dit onderzoek is gekozen voor de eerste methode. De aan de verschillende voorwerpen toegekende codes bestaan uit de drie volgende elementen: het materiaal, het soort voorwerp en het op dat specifieke model betrekking hebbende typenummer. Zo krijgt een pispot van roodbakkerd aardewerk de codering: r(oodbakkerd aardewerk)-pis(pot)-gevolgd door een typenummer (bijvoorbeeld r-pis-5). Dit typenummer is uniek voor een bepaalde vorm. Wanneer een model nog niet eerder is beschreven, krijgt het een nieuw typenummer dat vervolgens in een centraal bestand wordt opgenomen.⁶ Door middel van de aan de voorwerpen toegekende codes kunnen deze vergeleken worden met soortgelijke objecten die eerder binnen het Deventer-systeem zijn gepubliceerd.

Tijdens het onderzoek is in een dumpzone (S99) een grote hoeveelheid vondstmateriaal aangekomen. Hoewel de eerste indruk bestond dat de vondstgroep vooral 18e- en 19e-eeuwse vondsten bevatte, leverde een uitgebreide scan van het materiaal een geheel ander beeld op. Naast een enkele laatmiddeleeuwse scherf en een zeer gering aantal vondsten uit de 19e eeuw, bleek het totale vondstcomplex te bestaan uit een relatief homogene groep materiaal die te dateren is in de laatste decennia van de 17e eeuw en de eerste decennia van de 18e eeuw. De grootste component van het vondstmateriaal betreft keramiek, terwijl onder de vondsten ook kleine hoeveelheden glas, pijpen, bot en leer aanwezig zijn. Het is vooral de korte looptijd die de vondstgroep en daarmee de vindplaats interessant maakt.

De eerste scan leverde reeds de indruk op dat een deel van de keramiek in verband staat met de bedrijfsvoering van de boerderij waaraan de context is te relateren. We kunnen daarbij ondermeer denken aan het voorkomen van fragmenten melkteilen die gebruikt zijn bij zuivelveeteelt. Daarnaast lijkt het materiaal erop te wijzen dat de bewoners zich in financieel oogpunt weinig konden veroorloven. Het is daarbij interessant om het materiaal (in de toekomst) te kunnen vergelijken met gelijktijdige contexten van het Noord-Hollandse platteland, waarbij deze laatste de indruk bestaat dat de vondsten een veel grotere mate van welstand uitstralen. Daarnaast is het natuurlijk van belang om (in de toekomst) een vergelijk te kunnen maken binnen de regio van de onderzoekslocatie. Tevens ligt een vergelijking met vondstcontexten uit een stad als Leiden voor de hand om zo inzicht te krijgen in de mogelijke verschillen en overeenkomsten met de materiële cultuur in de stad.

3.3.1 Aardewerk

De aandacht binnen deze materiaalstudie ligt vooral op het ontsluiten van het vondstmateriaal voor verder onderzoek en minder op een diepgaande analyse ervan. Dit laatste is eventueel een taak voor latere (universitaire) onderzoekers. De hoeveelheid te determineren aardewerk bedraagt 1312 scherven, die verdeeld zijn over 35 vondstnummers. Omdat de vondsten uit de dumpplaats uit één periode stammen, zijn alle vondstnummers uit deze context samengevoegd. Ze zullen in het navolgende als één groep worden behandeld. Alle scherven tezamen wegen bijna 72 kilo, wat neerkomt op een gemiddeld gewicht van 55 gram per scherf. Dit betekent dat het grote en goed geconserveerde scherven betreffen. De scherven zijn gedetermineerd naar baksel, vorm, functie, ouderdom en herkomst. Als het gevolg van het feit dat de dumpzone waarin het leeuwendeel van de scherven zijn gevonden slechts gedeeltelijk is opgegraven, bestaan de vondsten ondanks de goede conservering uit erg incompleet materiaal. Dit heeft er voor gezorgd dat de informatiewaarde van het materiaal en de daarop gebaseerde analyses

⁶ De centrale database achter het Deventer-systeem wordt beheerd door de Stichting Promotie Archeologie (SPA) in Zwolle.

aanzienlijk is gereduceerd. Complete of archeologisch complete objecten zijn nauwelijks aanwezig. Dit bemoeilijkt onder meer een determinatie naar type conform het Deventer-systeem.

De vondsten zijn op grond van hun vindplaats in twee categorieën onder te verdelen, namelijk vondsten uit de dumpzone en overige vondsten. Het overgrote deel van de keramiekvondsten is afkomstig uit de met afval volgestorte zone, die nabij de huidige watergang ligt. Het betreft een relatief gesloten vondstcomplex met materiaal dat goed te dateren valt in de late 17^e eeuw en de vroege 18^e eeuw. Dit verklaart meteen ook het sterke accent op deze periode binnen de *overall* datering van het vondstcomplex. Enkele pijpenkoppen uit de dumpzone zijn op de zijkant van de hiel voorzien van het wapen van Gouda. Hiermede zijn ook zij goed bruikbaar voor een *post quem* datering: dit teken werd namelijk pas na 1739 gebruikt als keurmerk voor pijpen van Goudse origine.⁷ In dezelfde dumpzone is een fragment van een majolicabord aangetroffen met de staatsiebeeltenis van stadhouder-koning Willem III (1650-1702) die in het Rampjaar 1672 de stadhouderlijke macht verwierf en nadien als zodanig op velerlei wijze – dus ook op keramiek – werd afgebeeld. Wederom een goed voorbeeld van een *post quem* datering. De in de dumpzone aangetroffen majolica borden zijn vrijwel zonder uitzondering voorzien van een decoratie in de zogeheten tamponeer- of sponstechniek. Dit wil zeggen dat naast een penseel ook een spons werd gebruikt om delen van de decoratie aan te brengen. Dit geeft een wolliger effect en werd bijvoorbeeld gebruikt voor het weergeven van bladeren. Deze techniek raakte pas aan het einde van de 17^e eeuw in zwang voor het decoreren van majolica. Onder de veelvuldig in de genoemde dumpzone aangetroffen Nederrijnse borden treffen we een bodemfragment aan, waarop de restanten van een in slib aangebrachte vogelstaart zijn te zien. Deze vormt een onderdeel van een op deze borden meermalen aangetroffen decor van twee elkaar tegemoet tredende vogels. Vergelijkbare complete borden uit andere contexten zijn soms voorzien van dateringen, zoals een exemplaar uit 1709. We kunnen zonder twijfel aannemen dat het hier aangetroffen fragment uit dezelfde periode stamt. Daarnaast is een scherf van een Nederrijnse bord gevonden met daarop de afbeelding van een papegaai. Ook deze afbeelding komt regelmatig voor op Nederrijnse borden. Ook hiervan kennen we vergelijkbare complete exemplaren met dateringen, zoals een exemplaar uit 1720. We kunnen ook in dit geval aannemen dat het hier aangetroffen fragment uit dezelfde periode stamt.

Een klein deel van het materiaal is afkomstig uit andere vondstlocaties in de proefsleuven buiten de dumpzone. Zij zijn grofweg te dateren vanaf de eerste helft van de 17^e tot de tweede helft van de 18^e eeuw. Een beperkt aantal vondsten heeft echter een veel vroegere datering. Het betreft een tweetal scherven van kogelpot aardewerk en een scherf van proto-steengoed uit de 13^e eeuw. Daarnaast zijn er wat scherven van laatmiddeleeuws en 16^e-eeuws ongeglazuurd en geglazuurd steengoed en roodbakkend aardewerk. Sommige van deze fragmenten komen overigens eveneens uit de dumpzone. Aangenomen mag worden dat zij in van elders aangevoerde grond zijn meegekomen en los gezien dienen te worden van de vroegmoderne huisplaats en zijn afval.

Naast de laatmiddeleeuwse vondsten is er een beperkte hoeveelheid rood- en witbakkend aardewerk en industrieel witte keramiek uit het laatste kwart van de 18^e en de 19^e eeuw. Dit wijst voor wat betreft het aangetroffen materiaal op een continuïteit van het gebruik van het terrein. Binnen de vondstgroep uit de afvaldump betreft het overigens slechts een geringe hoeveelheid materiaal die als een latere verontreiniging / component mag worden opgevat. De tabel hiernaast geeft het aantal fragmenten aardewerk van het gehele proefsleuvenonderzoek naar datering weer.

datering	aantal
voor 1500	46
1500-1600	27
1600-1700	1103
1700-1800	118
1800-1850	18
totaal	1312

Gemeten naar het aantal scherven vormt het roodbakkende aardewerk 69% van het totale vondstcomplex, gevolgd door faience met 15% en witbakkend aardewerk met 5%. Majolica, industrieel wit aardewerk en geglazuurd steengoed zijn met respectievelijk 5%, 1% en 3% slechts beperkt aanwezig. Kogelpot aardewerk, ongeglazuurd steengoed, Aziatisch porselein, Franse faience en Deens zogenaamd *Jydepot* aardewerk kunnen als uitzondering beschouwd worden. Naast de keramiek is een beperkt aantal aardewerken pijpenkoppen en steeltjes gevonden.

⁷ Duco 1987

Onder de vondsten kan een veelheid aan vormen en bijbehorende functies worden onderscheiden. Zo is er keukengerei ter bereiding van voedsel en drank, zoals bakpannen, grappen, deksels, koppen, kommen, borden, een lekschaal, een poffertjespan en de typische kachel- en sluitpannen. Daarnaast is er tafelservies voor het nuttigen van dranken en spijzen, zoals een beker, borden, kannen, theekoppen, papkommen, een theepot. Onder de laatste groep vinden we een Chinees porseleinen theekop, faience plooischotels met al dan niet een polychrome beschildering, veelkleurige majolica borden en kommen en talloze Nederrijnse borden en schalen. Voorraadpotten dienden voor de opslag van voedsel en olielampen zorgen voor de verlichting. Een kooltjespan en andere vuurtesten hebben ongetwijfeld bijgedragen aan enig comfort tijdens de koude winteravonden, terwijl pis- en zalfpotten dienst deden bij de persoonlijke verzorging en hygiëne. Aardewerk pijpen en de resten van een kwispedoor wijzen op het gebruik van (pruim)tabak, hoewel het relatief geringe voorkomen ervan erop lijkt te wijzen dat er geen sprake is geweest van stevige rokers in de huishoudens wier afval we hier beschrijven.

In de dumpzone kwamen veel restanten tevoorschijn van grote en zware potten en kommen met een diameter van 50 centimeter of meer. Vanwege het ontbreken van archeologisch complete exemplaren moet de hoogte bij benadering worden geschat, maar ook deze zal gezien de hellingshoek van de potwand al snel 50 centimeter of meer hebben bedragen. De potten hebben twee typische langwerpige en volledig horizontale oren op de rand. Het betreft hier melkteilen die benodigd waren bij de bereiding van zuivel. Naast deze grote bakken met hun typische horizontale oren zijn in de dumpzone opvallend veel resten van brede en hoge potten of kannen aangetroffen die bij de zuivelbereiding gebruikt zijn voor het afromen van melk. De zuivelveeteelt is in het veenweidegebied rondom Leiden, maar ook in het aangrenzende duingebied altijd een belangrijke economische peiler van het boerenbedrijf geweest. Het gaf Leiden in de Gouden Eeuw zijn vermaarde plaats als kaasmarkt in de regio. Een groot fragment van een kooltjespan is afkomstig van een grote aardewerken kom met twee schuin geplaatste oren en drie pootjes en een diameter van 50 cm of meer en een hoogte van 25 cm of meer. Gevuld met gloeiende kooltjes zorgde het voorwerp voor warmte in die delen van de boerderij die geen stookplaats hadden.

Van alle vondsten kon 48% niet naar vorm en functie gedetermineerd worden. Opvallend is de aanwezigheid van een groot aantal vooral grote borden. Waar dit door veroorzaakt wordt, is niet geheel duidelijk. Mogelijk heeft het te maken met het gezamenlijk nuttigen van maaltijden, zoals we dat in de 19^e eeuw ook nog van het platteland kennen. Een mooi voorbeeld vinden we op de door Vincent van Gogh geschilderde 'Aardappeleters' waar een arme boerenfamilie gezamenlijk uit een schaal of pan de maaltijd nuttigt.

Tabel: vorm en functie naar Minimaal Aantal Exemplaren (MAE)

vorm	aantal	bereiden	nuttigen	opslag	licht/warmte	genot	hygiëne	bouw
bakpan	4	4						
beker	1		1					
bord	118		118					
deksel	7			7				
grape	29	29						
kan	12		12					
kachelpan	2	2						
kogelpot	2	2						
kom/papkom	14		14					
kop	16		17					
kop CH	1		1					
lekschaal	2	2						
olielamp	3				3			
pispot	4						4	
plooischotel	4		4					

pot	19			19				
test	3					3		
theepot	1					1		
zalfpot	4						4	
kwispedoor	1					1		
vuurstolp	1				1			
steelkom	1	1						
tegel/plavuis	7							7
pijp	8					8		
totaal	264	40	167	26	4	13	8	7
%	100	15	63	10	2	5	3	2

Van het merendeel van het aangetroffen rood- en witbakkend aardewerk is het vooralsnog moeilijk de exacte herkomst te bepalen. We mogen aannemen dat een deel ervan lang lokaal geproduceerd is. We zien echter dat vanaf omstreeks het midden van de 17^e eeuw de lokale pottenbakkerijen langzaam verdwijnen en de productie van gebruiksaardewerk zich concentreert in plaatsen als Bergen op Zoom, Oosterhout, Gouda, en in Friesland en het Nederrijnse gebied. Van daar uit werd het over geheel Nederland 'geëxporteerd'. Daarnaast groeit Delft uit tot het centrum van de productie van tinglazuuraardewerk, hoewel ook in Friesland sprake is van een bovenregionale productie. Een aantal fragmenten van roodbakkend aardewerk kunnen we zonder twijfel toewijzen aan Friesland, Oosterhout en Bergen op Zoom. De meeste faience stamt uit West-Nederland, waarbij Delft waarschijnlijk de belangrijkste rol heeft gespeeld. Het steengoed vindt zijn oorsprong in Rijnlandse productiecentra als Raeren, Frechen en het Westerveld. Het Nederrijnse aardewerk is afkomstig uit het Nederlands-Duitse grensgebied rondom Gennep, dat ook wel bekend staat als Nederrijnse gebied. Een tweetal vroege scherven is afkomstig uit het stroomgebied van de Werra in Hessen. Het blauwwitte porselein stamt uit China, terwijl het latere industrieel witte aardewerk zijn oorsprong vindt in Maastricht en Engeland. Gezien het stadswapen op de hiel is een aantal pijpen met zekerheid toe te wijzen aan Gouda. Ook deze industrie concentreert zich in de tweede helft van de 17^e eeuw in een aantal steden, waarvan Gouda de belangrijkste is.

Onder de aangetroffen vondsten verdient een aantal exemplaren vanwege hun uitzonderlijke decoratie, vorm, functie of anderszins een speciale vermelding. Buiten de dumpzone is een faience bord aangetroffen dat gezien zijn aard en datering uit de tweede helft van de 17^e of de aanvang van de 18^e eeuw stamt. Het bord toont op de vlag een blauwwitte decoratie in de zogenaamde 'Wanli-stijl', bestaande uit vakken en bloemen en in het centrum een Chinese bloemenvaas. De naar de Chinese keizer Wanli (1573-1619) genoemde stijl staat ook wel bekend als kraakporselein. Hoewel door de VOC in de loop van de 17^e eeuw in steeds grotere mate Chinees porselein werd aangevoerd, bleef dit importgoed gedurende de gehele 17^e eeuw en enige decennia daarna toch vooral weggelegd voor de betere standen. We zien het in deze periode dan ook niet of nauwelijks in gewone boerenhoeves op het platteland. Men schafte zich in plaats daarvan de goedkopere, naar Chinees voorbeeld beschilderde, majolica en faience aan. In het vondstcomplex is uit de 18^e eeuw maar een enkel fragment van een Chinees porseleinen theekommetje aangetroffen. Dit terwijl de VOC, maar ook particuliere handelaren in deze periode, de markt letterlijk overspoelen met Chinees porselein en dan met name theegoed. In de West-Nederlandse steden vinden we dan ook maar zelden 18^e-eeuwse vondstcontexten waarin nauwelijks of geen porselein wordt aangetroffen. Een onderzoek gebaseerd op 17^e- en 18^e-eeuwse verervingsakten uit de stad Weesp en zijn omringende - vaak rijke - platteland toont aan dat de boeren daar de voorkeur bleven geven aan in (semi-)Chinees stijl beschilderde faience serviesgoed. Halverwege de 18^e eeuw ontwikkelde zich zelfs een van de stad afwijkende stijl op rijke boerenhoeves waarvan de typische faience pauwenborden, typerende plattelandsjuwelen en rijkelijk versierde sjezen en andere voertuigen goede voorbeelden zijn.⁸ Of het ontbreken van porseleinen serviesgoed op het nabij Leiden gelegen platteland een kwestie was

⁸ Koolbergen 1983, p 3-53.

van smaak of het ontbreken van financiële middelen, zal eventueel verder onderzoek in een ander kader moeten uitwijzen. Een handbeschilderd Delfts faience bordje van buiten de dumpzone, waarop in rood en groen bloemetjes en in roodbruin sterretjes op een gele achtergrond zijn aangebracht, is eveneens een goed voorbeeld van de typische smaak binnen een plattelandsinterieur.

In de dumpzone is een aantal majolica borden aangetroffen, waaronder zich een exemplaar bevindt waarop in geel en mangaanpaars de beeltenis van stadhouder-koning Willem III is geschilderd. Dit bord toont mogelijk de politieke Orangistische voorkeur van de bewoner die het blijkbaar niet hoog op had met de in het Rampjaar 1672 door het 'Kind van Staat' Willem III verdreven republikeinse regenteneelite onder leiding van Johan de Witt. Vergelijkbare uitingen van politieke voorkeuren op keramiek en ander gebruiksgoed zien we een eeuw later nog veel duidelijker bij de strijd tussen Patriotten en Prinsgezinden.

Afb 3.7 Uit S99 (vnr 034), links in Chinese stijl beschilderde faience en rechts beeltenis van Willem III.

Een aantal majolica borden toont - zoals hierboven reeds vermeld - naast een met een penseel aangebrachte beschildering met een sponsje getamponneerde achtergronden. Zo zien we een rijke Oosterse heer met een tulband tegen een paars getamponneerde achtergrond, een Chinese tuin met een paviljoen tussen bomen met in tamponneringstechniek aangebracht bladergroen en een springend zwijn tegen een blauw getamponneerde achtergrond. Vermeldenswaard zijn tevens de fragmenten van een blauwwit majolica bord waarop de voeten en toga en de stralenkrans van Christus te herkennen zijn. Waarschijnlijk betreft het hier een voorstelling, zoals ook te zien is op de talloze in deze periode populaire Bijbelse tegels. De gevonden keramiek toont dus niet alleen de politieke voorkeur van de bewoner maar ook zijn waarschijnlijk Katholieke achtergrond.

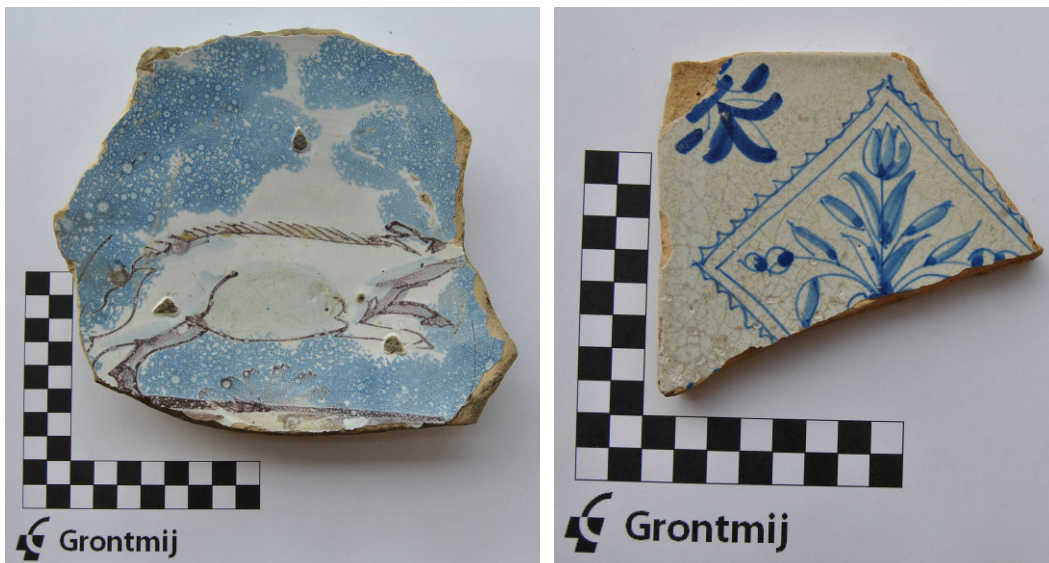
Bij een tweetal majolica randscherven uit de dumpzone zijn blauw, groen en/of mangaan gekleurde banden aangebracht waarin voorafgaand aan het bakken met een scherp voorwerp eenvoudige ornamentale versieringen zijn ingekrast. Deze zogenaamde sgraffitotechniek wijst mogelijk op een Friese herkomst. Eenzelfde krabtechniek zien we overigens ook op een faience bord met een blauwe mogelijk op Chinese voorbeelden geïnspireerde voorstelling. Hier betreft het een bord uit Delft.

Zoals hierboven reeds werd vermeld, zijn in de dumpzone twee Nederrijnse scherven gevonden waarop respectievelijk fragmentarische voorstellingen van een elkaar tredend vogelpaartje en van een papegaai te zien zijn. Het betreft borden die bij een (voorgenomen) huwelijk aan het jonge paar gegeven werden. Het vogelpaar is een allegorie op een gelukkig en vruchtbaar hu-

welijk, terwijl de papegaai (al dan niet in een kooitje) staat voor de 'in de slavernij van de liefde gevangen' man of vrouw.⁹

Een vermeldenswaardige vondst uit de dumpzone zijn de scherven van een zogenaamde *Jydepot*, een handgevormde grape van zwart aardewerk met twee - vaak driehoekige - verticale oren. Het aardewerk is ongeglazuurd, maar heeft door polijsten toch een glanzend oppervlak. Het betreft keramiek uit Jutland die regelmatig in West- en Noord-Nederland wordt aangetroffen. De reden voor de import van dit aardewerk uit Denemarken is niet duidelijk. Mogelijk betreft het de verpakking van een speciale lekkernij of het onmisbare stuk gereedschap om deze te bereiden, vergelijkbaar met de huidige *Römertopf*. Jydepotten komen voor van 1550 tot 1750 wat goed is in te passen in de datering van de dumpzone.

Opvallend ook is een gifgroen faience zalfpot met een dikke bodem die uit Frankrijk afkomstig is en dateert uit de 19^e eeuw. Het betreft een in het Deventer-systeem nog niet eerder gepubliceerd model. Het is echter wachten op een archeologisch compleet exemplaar voor er een typennummer aan toegekend kan worden.

Afb. 3.8 Uit S99 (vnr 034) links springend zwijn tegen een blauw getamponeerde achtergrond en rechts een tegeltje met bloemversiering (tulp).

3.3.2 Glas

Uit de onderzochte dumpzone is ook een kleine hoeveelheid glas tevoorschijn gekomen. Het vinden van glas in een context waarvan de inhoud niet is gezeefd maar met de hand is verzameld, blijkt altijd een vrijwel ondoenlijke bezigheid te zijn. Dat in deze dumpzone toch nog 95 glasfragmenten zijn aangetroffen, betekent dat de vondsten uit deze context erg secuur zijn verzameld.¹⁰ Onder de 95 glasscherven zijn 52 fragmenten van vensterglas. Deze zijn doorgaans groen van kleur, hetgeen betekent dat ze grofweg voor 1800 gedateerd kunnen worden. De geringe dikte van de fragmenten maakt het daarnaast erg onwaarschijnlijk dat ze van voor 1600 dateren. Onder de overige glasscherven zijn fragmenten van tenminste dertien voorwerpen. Hiervan zijn er vijf te fragmentarisch om nader te determineren. Het is dus onduidelijk of het flessen, drinkglazen of andersoortige voorwerpen betreft.

De overige acht voorwerpen die wel nader gedetermineerd konden worden betreffen vijf bekers en drie flessen. De flessen zijn wederom te fragmentarisch om een type aan toe te kennen. Duidelijk is echter wel dat de scherven afkomstig zijn van dunwandige (medicijn)flessen en zeker niet van wijnflessen. Dit is gezien de datering van de context in de late 17^e en/of vroege 18^e

⁹ Jongh, 1967.

¹⁰ Dit betreft een opmerking van de specialist van Earth.

eeuw opmerkelijk te noemen. In deze periode vormen scherven van donkergroene, dikwandige wijnflessen immers een vondstcategorie die vrijwel nooit ontbreekt in afvalcontexten. Wanneer dergelijke scherven onder de vondsten aanwezig waren geweest, zouden ze door hun grootte ook zeker zijn gevonden. Blijkbaar werd er omstreeks 1700 maar weinig wijn gedronken door de vroegere bezitters van de hier besproken vondsten. Een andere aanwijzing hiervoor is het eveneens ontbreken van kelkglazen. Ook dit soort drinkgerei ontbreekt maar zelden in vindplaatsen uit dit tijdvak en in dit geval zorgen de stammen van dit soort glazen er wel voor dat ze tijdens het opgraven maar zelden over het hoofd worden gezien. Het ontbreken van wijnflessen en -glazen wijst er op dat hier naast thee vooral bier zal zijn gedronken. Hierop wijzen ook de scherven van een vijftal drinkbekers. Twee hiervan zijn wederom te fragmentarisch om op type te kunnen dateren, de andere drie zijn zogenaamde wafelbekers (gl-bek-19b). De b als toevoeging achter het typenummer wijst er in dit geval op dat het bekertje betreft met een rechte mondrand. De vroege bekertjes hebben een uitgebogen mondrand (gl-bek-19a) en de rechte rand vormt dus een aanwijzing dat het hier om late varianten van dit type gaat. De wafelbeker is een type drinkglas dat al in de tweede helft van de 16^e eeuw op de markt verschijnt. De vroegste exemplaren zijn vaak uitgevoerd met grote 'wafels', terwijl deze bij de latere exemplaren niet meer voorkomen. De wafels ontstaan door tijdens het blazen, rondom de beker een glasdraad te winden, waarna de beker in een geribde mal verder wordt uitgeblazen. Op de aangetroffen bekertjes komen hele kleine, bijna onherkenbare wafels voor, kortom opnieuw een aanwijzing dat het hier zeer late exemplaren betreft. De jongste wafelbekertjes stammen uit de late 17^e en de vroege 18^e eeuw, een datering die naadloos aansluit bij de datering van de hier besproken dumpzone. In deze periode kunnen we dit soort bekertjes rekenen tot het goedkoopste soort drinkgerei dat op dat moment op de markt verkrijgbaar was. Ze wijzen op een tamelijk conservatieve smaak. Ze passen namelijk nog geheel in de traditie van de 17^e eeuw, terwijl er zich al voor 1700 een duidelijk andere smaak heeft ontwikkeld. Niet lang daarna verdwijnen dit soort bekertjes dan ook geheel van de markt.

3.3.3 Botmateriaal

Het botmateriaal is afkomstig uit de eerder beschreven dumpzone (vondstnummer 34), met een datering - op basis van het aardewerk - in het eind van de 17^e eeuw en begin van de 18^e eeuw. Het botmateriaal is met de hand verzameld en is zeer goed geconserveerd. De botresten zijn zo ver mogelijk op soort gebracht met behulp van de archeozoologische vergelijkingscollectie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort.¹¹ Het onderzoek is uitgevoerd conform het protocol Specialistisch Onderzoek, de KNA en gedetermineerd volgens het Laboratorium protocol archeozoologie ROB.¹² Analyse, uitwerking en verslaglegging zijn uitgevoerd volgens het Handboek ROB-specificaties.¹³ De leeftijden zijn bepaald volgens Habermehl.¹⁴ De maten zijn genomen volgens Von den Driesch.¹⁵ Schofthoogtes zijn berekend aan de hand van Von den Driesch en Boessneck¹⁶ en Matolcsi.¹⁷

Het gaat in totaal om 18 botten en botfragmenten met een gezamenlijk gewicht van 3096 gram. Dertien botten zijn afkomstig van rund. Eén bot is van een varken, terwijl een ander bot afkomstig is van een kip. Van drie fragmenten botten was niet te achterhalen van welk (zoog)dier ze afkomstig waren. De runderbotten zijn afkomstig van forse dieren. De afmetingen van de botten komen overeen met die van (sub)recente runderen. Een *humerus* (opperarmbeen) en een *metatarsus* (middenvoetsbeen) van rund zijn compleet en daardoor meetbaar. Deze botten leverden een berekende schofthoogte op van respectievelijk ongeveer 123 cm en ongeveer 137 cm. Op grond van het formaat en de kleur zouden enkele runderbotten uit de dumpzone afkomstig kunnen zijn van één enkel dier. Als gekeken wordt naar de leeftijd en de morfologie van de runderbotten, is er sprake van minstens drie verschillende individuen. Van de runderbotten zijn er twaalf afkomstig van een volgroeid dier. Een *femur* (dijbeen) van een rund is afkomstig van een juveniel dier dat vóór de leeftijd van 3,5 jaar is geslacht. Het varkensbot is een *tibia* (scheen-

¹¹ Met dank aan F.J. Laarman (RCE).

¹² Lauwerier 1997.

¹³ Brinkkemper *et al.* 1998.

¹⁴ Habermehl 1975.

¹⁵ Von den Driesch 1976.

¹⁶ Von den Driesch en Boessneck 1974.

¹⁷ Matolcsi, 1970.

been) van een dier dat is geslacht vóór de leeftijd van twee jaar. Het ene vogelbotje in het botmateriaal is afkomstig van een juveniele kip.

Tabel: Overzicht van de aangetroffen diersoorten en skeletelementen.

diersoort	skeletelement	rechts/links	aantal	gewicht in gram
rund	<i>cranium</i>	l	1	351,5
	<i>maxilla</i>	r	1	318,0
	<i>vertebra thoracale</i>		1	88,4
	<i>vertebra lumbale</i>		1	95,8
	<i>costa</i>		1	28,6
	<i>scapula</i>	l	1	307,3
	<i>scapula</i>	r	1	221,6
	<i>humerus</i>	r	1	648,4
	<i>radius</i>	l	1	192,8
	<i>femur</i>	r	1	164,3
	<i>femur</i>	r	1	69,8
	<i>metatarsus</i>	l	1	384,9
	<i>metatarsus</i>		1	140,8
varken	<i>tibia</i>	r	1	53,2
groot zoogdier indet	<i>cranium</i>		1	12,7
	<i>indet</i>		1	13,7
zoogdier indet	<i>indet</i>		1	1,9
kip	<i>ulna</i>	r	1	1,8
		totaal	18	3095,5

Het gaat bij het onderzochte botmateriaal niet om een kadaver dat gedumpt is, maar om slachtafval. Op de botten zijn slacht- (snij- en haksporen) en zelfs knaagsporen zichtbaar. Vier van de runderbotten vertonen snijsporen. Acht van de runderbotten zijn duidelijk bewerkt met een bijl en vertonen haksporen. Op de *tibia* van het varken zijn zowel snij- als haksporen zichtbaar. De haksporen op de botten zullen zijn ontstaan bij het uitbenen van het karkas en het opdelen van het dier in hanteerbare brokken vlees. Op grond van de haksporen, de manier waarop de botten gekleefd zijn met een bijl, kan verondersteld worden dat de botten uit de (vroeg)moderne tijd dateren. Het linker schouderblad van een rund vertoont sporen van vraat, vermoedelijk veroorzaakt door een hond. De *femur (caput femoris)* van een rund vertoont lichte eburnatie. Dit zijn glanzende plekje op het bot, die ontstaan doordat het bot van het heupgewricht schuurt tegen het bot van de heupkom, iets wat normaliter niet de bedoeling is. Dit verschijnsel kan zowel veroorzaakt zijn door een ontsteking in het heupgewricht, als door ouderdomsslijtage.

Uit bovenstaand onderzoek kan geconcludeerd worden dat het bij deze botten om (regulier) slachtafval gaat. Een verband met een mogelijk gebruik van de boerderij als zuivelboerderij valt op grond van de geringe hoeveelheid botmateriaal en de samenstelling van het botmateriaal niet zonder meer te maken.

3.3.4 Metaal

Tijdens de aanleg van de proefsleuven is met behulp van een metaaldetector het vlak onderzocht op de aanwezigheid van metaalvondsten. De stort is eveneens afgezocht. Het zeer weinig metaal dat werd aangetroffen bestond uit zeer roestige spijkers (ronde kop en lichaam), onderdelen landbouwvoertuigen en kleine klompjes of (natuurlijke) concreties. Dit materiaal is in het veld uitgeselecteerd. Voor wat betreft de metaalvondsten in de sporen, leverde alleen de uitbraaksleuf van spoor 27 metaalvondsten op. Ook dit bestond uit roestige (delen van) spijkers.

3.3.5 Leer of schoenen

In spoor 99 (dumpzone) werden de resten van zeven schoenen aangetroffen. Omdat geen van deze schoenen compleet bewaard is gebleven, is het aantal bepaald worden aan de hand van de zolen. Daarnaast zijn er nog verschillende losse onderdelen, waarvan niet bekend is of ze bij de besproken schoenen behoren of dat ze afkomstig zijn van andere exemplaren.

Door de fragmentarische toestand konden geen schoentypen worden bepaald. Wel is door de opbouw van bijvoorbeeld de zolen en de aanhechting van enkele losse onderdelen hieraan duidelijk dat de schoenen uit de latere 17^e of de vroege 18^e eeuw stammen.¹⁸ Ze sluiten hiermee dus goed aan bij de rest van het vondstmateriaal. De schoenen zijn doorgaans behoorlijk gesleten en verschillende snijsporen doen vermoeden dat delen van het leer na het in onbruik raken van de schoenen is hergebruikt. De schoenen stralen geen enkele vorm van welstand uit.

Onder de schoenen bevinden zich vier kinderschoenen. Twee hiervan betreffen een bij elkaar passende linker- en rechterschoen. Deze schoenen hebben een lengte van ongeveer 18 cm, hetgeen neerkomt op de moderne schoenmaat 28/29. Een derde kinderschoen is afwijkend van model, maar heeft dezelfde afmeting. De laatste kinderschoen is veel kleiner. Dit exemplaar meet 12 cm, hetgeen neerkomt op schoenmaat 19/20. Twee vrouwenschoenen vormen samen eveneens een paar. Ze meten 24 cm, hetgeen neerkomt op schoenmaat 37/38. Ten slotte is er een mannschoen met een lengte van niet minder dan 29,5 cm, ofwel maat 44/45. Alle schoenen zijn vervaardigd van runderleer. De beste slachtleeftijd voor een rund voor zowel het vlees als het leer is één jaar. Een rund van deze leeftijd wordt ook wel vaars genoemd en ook de hier aangetroffen schoenen zijn van het vaarsleer gemaakt.

3.4 Conclusie vondsten

Op grond van bovengeschetste determinaties van het aardewerk, het glas en het botmateriaal kan geconcludeerd worden dat de aangetroffen vondsten in het proefsleuvenonderzoek aan de Leidsevaart voornamelijk in de tweede helft 17^e en de eerste helft van de 18^e eeuw gedateerd moeten worden, met enig residueel als wel enig jonger materiaal. Het overgrote deel van de vondsten behoort tot de afvalstort van een agrarische huisplaats, waarbij waarschijnlijk aan een veehouderij annex zuivelboerderij moet worden gedacht. De aangetroffen fragmenten betreffen zowel huishoudelijke keramiek als wel aardewerk dat bestemd was voor de uitoefening van het boerenbedrijf. Zij betreffen velerlei vormen van zowel eenvoudig aardewerk als luxueuzer gebruiksgoed. De stijl van dit luxegoed lijkt typerend voor de inrichting van een boerderij. Het gaat hoofdzakelijk om roodbakend aardewerk, terwijl daarnaast ook relatief veel tinglazuur aardewerk is gevonden. Veel van het siergoed bestaat uit majolica en faïence dat opvallend vaak polychrome beschilderd is. Dit terwijl we in de steden in dezelfde periode vrijwel uitsluitend geheel wit (ongedecoreerd) tinglazuuraardewerk aantreffen, ofwel producten met een eenvoudige blauwe beschildering. Onder het siergoed vinden we daarnaast veel eenvoudig Nederrijns aardewerk, destijds zo'n beetje het goedkoopste serviesgoed dat verkrijgbaar was. De vele grote schotels zouden kunnen wijzen op een gemeenschappelijk nuttigen van de maaltijd, een gebruik dat dan in de steden reeds lang is uitgestorven. Daar beschikte een ieder over een eigen bord om van te eten. Of we hierbij te maken hebben met een typisch agrarisch gebruik of dat het eerder een sociaal-economisch verschijnsel betreft, zal verder onderzoek moeten uitwijzen. Het glasservies lijkt erop te wijzen dat er vooral bier is gedronken uit glazen die wijzen op een tamelijk conservatieve smaak. De datering van de gevonden keramiek loopt tot rond 1750.

3.5 Conclusie veldwerk

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van de restanten van een huisplaats uit subrecente tijden (vanaf de Nieuwe Tijd). Rondom deze boerderij werd op kleine schaal de grond verbeterd en bewerkt gezien de aangetroffen plantbedden. Deze plantbedden lagen tot dicht bij het bouwwerk. Op het erf was op een zeker moment een waterput in gebruik, mogelijk zelfs twee. Parallel aan de huidige sloot (zuidwest-noordoost) werd tweemaal een beschoeiing aangebracht (waterkant / vijver?). Mogelijk betrof het geen 2 beschoeiingen maar lag er een omheining of stond er een bouwwerk. Er is parallel aan de sloot /

¹⁸ De meeste schoenen zullen verwant zijn geweest aan het schoeisel dat Goubitz (2001) afbeeldt op pagina 287 van zijn standaardwerk.

strandwal tot in het veen gegraven, met welk doel is niet duidelijk geworden. Die depressie is later weer opgevuld met zand, mogelijk in 2 fasen vanwege een vermoedelijke vegetatiehorizont of vuile laag daarin. Er ligt een grote dumpzone aan materiaal (gebruiks aardewerk en bouw materiaal) uit de periode eind 17^e eeuw / vroeg 18^e eeuw. De herkomst van dat materiaal en het doel of reden van de dump is onduidelijk. De vondsten en sporen zijn vrijwel allemaal gedaan onder de verstoorde toplaag van zo'n halve meter onder maaiveld. Vermoedelijk is het bouwwerk voor het nog bruikbare bouw materiaal (per opbod) verkocht en zijn de nog bruikbare bakstenen e.d bovengronds en tot enige diepte geruimd en afgevoerd. Hierbij zijn plaatselijk resten in uitbraaksleuven achtergelaten en is er puin in de waterputten gedumpt. Het geheel is daarna afgedekt met een zanddek en de achtergebleven resten zijn deels verwerkt in de toplaag van het landbouwperceel. De dieper gelegen onderkanten van de waterputten zijn hierbij niet geruimd en afgevoerd. Onder de verstoorde toplaag zit in ieder geval nog een matig geconserveerd sporenniveau of (mogelijke) vondstconcentraties. De huisplaats lijkt zich te concentreren rond het snijpunt van de proefsleuven tot iets ten noordwesten daarvan / tot aan de slotzone. De begrenzing van de huisplaats is tijdens het proefsleuvenonderzoek niet vastgesteld.

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een IJzertijdvindplaats (in proefsleuf 2).

3.6 Beantwoording onderzoeksvragen

In het PvE stonden 8 onderzoeksvragen. Deze kunnen, voor zover mogelijk, als volgt worden beantwoord;

1. *Hoe is het gesteld met de kwaliteit, zowel in horizontale als in verticale zin, van het bodemarchief?*

Binnen het bereik van de proefsleuven is de kwaliteit van het bodemarchief voor wat betreft de aangetroffen sporen van stenen bouwwerken slecht te noemen. Er werden, op de twee gedeeltelijk overgebleven waterputten na, geen nog in oorspronkelijk verband staande bakstenen muurwerken aangetroffen maar enkel uitbraaksleuven. De houten beschoeiingen en paaltjes waren slecht geconserveerd, dikwijls nog maar als laatste restant tot ongeveer een decimeter onder het aangelegde vlak. De sporen van landbewerking (plantbedden) op de strandwal waren redelijk tot goed geconserveerd maar zijn in wetenschappelijk opzicht niet van verhoogde waarde.

2. *Zijn er binnen het plangebied (inderdaad) archeologische resten aanwezig?*

Er zijn binnen het plangebied archeologische resten aanwezig ter hoogte van de eerder aangeduide vindplaats 1. Aanwijzingen van een vooraf vermoedde IJzertijdvindplaats (2) zijn niet aangetroffen of herkend.

3. *Wat is de aard, omvang en kwaliteit en het verloop van de mogelijke archeologische sporen en sporencusters?*

De archeologische sporen bestaan uit resten van vermoedelijk een boerderij / huisplaats(en) uit de Nieuwe Tijd – Vroeg Moderne Tijd. De resten bestaan uit grondsporen van landbewerking, landinrichting en waterhuishouding, waterputten en een breed scala aan resten van de materiële cultuur zoals aardewerk (zowel een grote vondstconcentratie als verspreid) en bouwkera-
mieken.

De voormalige boerderij / huisplaats is op basis van de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek ongeveer 100 – 150 m². De sporen van landbewerking (plantbedden) liggen binnen vrijwel het gehele proefsleuvenoppervlak op de strandwal en zullen zich ongetwijfeld verder uitstrekken. De houten beschoeiingen bevinden zich tussen de huisplaats en de strandvlakte en zijn van onbekende grootte.

De kwaliteit van de vindplaats kan als laag tot matig worden beschouwd. Er werden echter alleen zones van puin aangetroffen en geen in verband staande muurwerken, op de twee waterputten na. De verwachting dat deze alsnog zouden kunnen worden aangetroffen is laag. De beschoeiingen zijn slecht bewaard gebleven. De grondsporen van landbewerking (plantbedden) redelijk maar het betreffen hier weinig relevante sporen. De grote vondstconcentratie van aar-

dewerk, glas, leer uit spoor 99 (dumpzone) is gezien de korte gebruiksfase / datering en goede conservering interessant, het bot en bouwkeramiek daaruit is weer minder interessant.

Het verloop van de archeologische sporen van de huisplaats zal zich met name concentreren op de flank van de strandwal tussen de zuidoostelijke waterput tot ongeveer 3 meter ten noordwesten van de huidige sloot. Binnen dit perceel zullen over een groter oppervlak sporen van landgebruik, -inrichting en waterhuishouding kunnen worden aangetroffen. De kwaliteit daarvan is waarschijnlijk vrij laag.

4. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren deze?

Op basis van de resultaten van de analyse van het vondstmateriaal ligt de datering tussen de 15^e eeuw en het midden van de 19^e eeuw. De datering van de vondstconcentratie uit de dumpzone (vnr 34 / S99) ligt vermoedelijk tussen 1690 – 1710. Gezien deze korte periode kan dit vondstcomplex interessant bevonden worden. De enkele vondsten uit de 15^e eeuw en 19^e eeuw kunnen mogelijk als ruis, niet zijnde de hoofdmoot, worden beschouwd.

De vondsten bestaan uit fragmenten aardewerk, leer, hout, bot, glas en bouwkeramiek. De vondsten kunnen worden gerelateerd aan de ter plaatse gelegen huisplaats en vermoedelijk zelfs gedeeltelijk aan een zuivelboerderij van rond het jaar 1700. Rondom de huisplaats / boerderij is het land en water (?) door de mens bewerkt en ingericht. Mogelijk heeft er veenwinning plaatsgevonden.

5. Uit welke periode(n) dateren de sporen? Is er sprake van continuïteit?

De sporen dateren uit de Nieuwe Tijd – Vroeg Moderne Tijd. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn er geen aanwijzingen gevonden voor een continuïteit van de vindplaats / huisplaats van de 15^e tot 19^e eeuw. Er kan op basis van redenering (datering aardewerk en oud kaartmateriaal in het bureauonderzoek) echter wel van een continuïteit van de huisplaats worden uitgegaan voor de periode 17^e/18^e eeuw tot halverwege de 19^e eeuw.

6. Wanneer zijn de mogelijke archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?

Vermoedelijk is de woonplaats vóór het midden van de 19^e eeuw in onbruik geraakt.

7. Wat is de relatie tussen de vindplaats(en) en het omliggende landschap?

Het betreft hier een op de flank van de strandwal met de strandvlakte gelegen huisplaats / boerderij. Het zand van de strandwal heeft gediend als stabiele, hoge en droge basis voor de bouw van een huis / boerderij. Op de strandwal is vermoedelijk de akker- of tuinbouw bedreven gezien de aangetroffen plantbedden. De ondergrond is lokaal minstens één keer omgezet in diverse kleinschalige campagnes. De lager gelegen strandvlakte heeft vermoedelijk gediend als weideland, hiervoor zijn echter geen directe aanwijzingen gevonden. Mogelijk is een deel van het veen binnen het plangebied afgegraven. Op minimaal twee plaatsen heeft een beschoeiing, omheining of eventueel een houten bouwwerk gestaan tussen het huis en de strandvlakte. Het huishoudelijk water werd (op een gegeven moment) uit een waterput gehaald. Mogelijk was er geen geschikt open water (meer) nabij de huisplaats. Het organische afval zal waarschijnlijk op het akkerland/plantbedden en rondom op het erf terechtgekomen zijn. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat de putten als beerput zijn gebruikt. Het anorganische afval van rond 1700, is ter plaatse van de aangetroffen dumpzone achtergelaten. Voor de overige (latere) perioden is dit niet bekend.

De locatie van de huisplaats op de (flank van de) strandwal nabij de strandvlakte is een typisch verschijnsel in deze streek zoals men thans ook nog kan waarnemen. Op dezelfde strandwal waarop de vindplaats ligt, liggen op vrij gelijkmatige afstand oude bewoningsplaatsen/boerenerven die ook nu nog in gebruik zijn.

8. Wat is de conserveringsgraad van de aangetroffen archeologische sporen en de verschillende vondstcategorieën?

De conserveringsgraad van de voormalige bouwwerken is (zeer) laag. Er werden geen in verband staande muurwerken van de boerderij aangetroffen, op de waterputten na, maar slechts uitbraaksleuven van bouw- of sloopmateriaal. Het in verband staande hout op de strandwal was redelijk tot slecht geconserveerd. Slechts de onderste decimeters (op ca. 60-80 cm –NAP) wa-

ren bewaard gebleven doordat deze onder de grondwaterspiegel zijn blijven staan. De (onderkant van de) grondsporen waren soms redelijk geconserveerd. Binnen het plangebied kan nog een matig intact sporenniveau van voorgaande bodemingrepen worden aangetroffen vanaf ongeveer een halve meter onder maaiveld. Deze sporen hebben echter een lage waarde of onderzoeksrelevantie. De conservering van het aardewerk, leer, glas en bot kan voor wat betreft de dumpzone als goed worden aangemerkt, binnen de rest van de vindplaats geldt dit alleen voor het aardewerk.

3.7 Waardering vindplaats

De resultaten van het veldwerk vormen de basis voor de waardering van de vindplaats. De waardering moet vervolgens leiden tot een aanbeveling ten aanzien van het vervoltraject. Waardering geschiedt volgens de door de KNA voorgeschreven wijze aan de hand van de volgende aspecten: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De score is weergegeven in onderstaande tabel.

Scoretabel waardestelling conform KNA

Waarden	Criteria	Scores		
		<i>hoog</i>	<i>midden</i>	<i>laag</i>
Beleving	Schoonheid	wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1
	Conservering			1
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde		2	
	Ensemblewaarde		2	
	Representativiteit	n.v.t.		

De vindplaats scoort niet op beleving, aangezien de resten vanaf het maaiveld niet zichtbaar zijn en er geen sprake is van een verbondenheid met een historische gebeurtenis.

De fysieke kwaliteit van de vindplaats is laag. De sporen zijn namelijk slecht tot matig geconserveerd. Onder de verstoorde toplaag van ongeveer 50 cm (maaiveld ca. 5 cm –NAP) ligt enkel een niveau van toegebrachte bodemingrepen of -verstoringen (uitbraaksleuven / plantbedden / veenaafgravingen / opgebrachte grond). Het aardewerk is (bijna vanzelfsprekend voor deze periode) goed bewaard gebleven, de organische resten en het metaal zijn echter slecht bewaard gebleven. Al zijn de resten (organisch en anorganisch) in de aangetroffen laaggelegen grote vondstconcentratie goed bewaard gebleven.

Inhoudelijke kwaliteit kijkt naar vier criteria. De vindplaats bestaat uit een voormalige huisplaats vanaf de Nieuwe Tijd met een agrarische functie die gelegen is binnen het Hollands duingebied. Huisplaatsen uit de Nieuwe Tijd zijn echter niet zeldzaam. De vindplaats scoort daardoor laag op zeldzaamheid.

Op informatiewaarde scoort de vindplaats gemiddeld. De kennis van bewoningspatronen in het agrarisch gebied nabij de Hollandse kernen of kuststreek en de daaraan gekoppelde agrarische productie, vertoont nog zeker kennislacunes. Informatie uit een dergelijke vindplaats kan daarom mogelijk een bijdrage leveren aan de kennis van de landbouweconomische, bewonings- en agrarische geschiedenis in de Nieuwe Tijd. Echter als gevolg van de geringe gaafheid en conservering, wordt de informatiewaarde als gemiddeld gescoord.

Op ensemblewaarde (archeologische en landschappelijke context) scoort de vindplaats gemiddeld. Op dezelfde strandwal liggen thans nog diverse soortgelijke (in periode en aard) huisplaatsen op regelmatige afstand van elkaar, die echter nog wel bewoond worden.

Representativiteit wordt niet gescoord, aangezien het niet mogelijk is om de vindplaats duurzaam te behouden.

Er wordt gesproken van een behoudenswaardige vindplaats indien de gezamenlijke score van de inhoudelijke kwaliteit, 7 punten of meer bedraagt. In bovenstaande tabel bedraagt het totaal aantal punten 5, waardoor er dus geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van restanten van een huisplaats die vermoedelijk zijn hoogtepunt kende in het einde van de 17^e en het begin van de 18^e eeuw. Er is echter nog maar weinig van de voormalige huisplaats overgebleven omdat deze rond het midden van de 19^e eeuw is geruimd tot enige diepte onder het maaiveld. Tijdens het onderzoek werden enkel uitbraaksleuven met daarin achtergelaten puinresten aangetroffen en geen (gedeeltelijk) intacte muurwerken of funderingen van de voormalige boerderij.

Rondom de huisplaats zijn veel grondsporen aangetroffen die wijzen op landbewerking ten behoeve van de grondverbetering / gewassenteelt. In de strandvlakte nabij de huisplaats is veen ontgraven. Er werden twee vermoedelijke beschoeiingen aangetroffen. Direct naast zo'n beschoeiing werd een goed geconserveerde grote vondstconcentratie van aardewerk, bouwmetaal, glas, leer en bot aangetroffen.

Op basis van de resultaten van het veldwerk is tot een waardering van de vindplaats gekomen op een door de KNA voorgeschreven wijze. Op basis daarvan wordt de vindplaats niet behoudenswaardig geacht.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en de waardering van de vindplaats volgens de door de KNA voorgeschreven wijze, wordt er geen verder vervolgonderzoek aanbevolen.

De voorgenomen herontwikkeling van het onderhavige terrein aan de Leidsevaart kan wat betreft de conditie archeologie zonder beperkingen worden uitgevoerd.

We wijzen erop dat de twee uitgevoerde onderzoeken, het booronderzoek en dit proefsleuvenonderzoek, slechts steekproeven betreffen. Mochten straks bij grondwerkzaamheden alsnog mogelijk belangwekkende archeologische waarden worden aangetroffen, dan dient direct contact te worden opgenomen met de gemeente in het kader van de wettelijke meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 53 en 54).

Dit advies is zoals gebruikelijk voorgelegd aan de bevoegde overheid, in deze de gemeente Teylingen.¹⁹ Deze heeft ingestemd met de inhoud, conclusie en aanbeveling in dit rapport.²⁰

---

¹⁹ Deskundige namens de bevoegde overheid; de heer drs. H. Siemons.

²⁰ Mail van mevrouw C. Bekker (gemeente Teylingen) aan de auteur, d.d. 19 april 2011.

Naschrift

Kennislacune materiële cultuur in het buitengebied / agrarische context²¹

De laatste decennia zijn in Nederland bij tal van opgravingen grote hoeveelheden vondstmateriaal verzameld en door middel van publicaties en rapporten ontsloten. De studie naar de materiële cultuur is hierdoor uitgegroeid tot een centraal onderzoeksthema binnen de archeologie van de late Middeleeuwen en de Vroegmoderne Tijd.

Binnen dit onderzoek staat echter vooral de materiële cultuur van de stad centraal. Hiervoor zijn meerdere redenen aan te dragen. Ten eerste zijn er vanaf de jaren tachtig van de 20^e eeuw in tal van steden gemeentelijke archeologen werkzaam die ervoor zorgen dat nieuwbouw binnen hun gemeente voorafgegaan wordt door een gedegen archeologisch onderzoek. Tegelijk leveren dergelijke onderzoeken vaak enorme hoeveelheden vondstmateriaal op, hetgeen vooral te danken is aan het gebruik van beerputten in steden in het genoemde historische tijdvak.

Archeologisch onderzoek in het gebied buiten de stadsgrenzen is echter veel minder vanzelfsprekend. Hoewel de Malta-wetgeving een enorme vooruitgang betekent, is er in het buitenstedelijke gebied inmiddels een enorme kennislacune ontstaan. Voor de studie naar de materiële cultuur van het buitenstedelijke gebied wordt deze lacune nog versterkt door het (vrijwel) ontbreken van beerputten buiten stedelijke contexten. Huisraad belandde doorgaans op de mesthoop en verdween met de mest op de akkers, waardoor maar een zeer gering percentage de tand des tijds doorstond. Wanneer afval in kuilen op het erf werd gedumpt, zorgde het eeuwenlange gebruik van zo'n erf en latere sloopwerkzaamheden er bovendien voor dat veel contexten na hun vorming weer geheel of gedeeltelijk verloren gingen. De grote mate van versterking van de nederzittingsresten binnen de huidige onderzoekslocatie vormt hiervan een mooie illustratie. Hoewel de studie van de relatie tussen stad en platteland een centraal thema is binnen de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA) heeft dit onderzoeksveld, mede door bovengenoemde redenen, totnogtoe nog maar betrekkelijk weinig aandacht gekregen.

De aangetroffen afvaldump kan als een uitgelezen kans worden gezien om een vondstgroep die te relateren is aan een 17^e-eeuwse boerderij integraal te bergen en voor verder onderzoek te ontsluiten. Het ontbreken van de bijbehorende bebouwing kan daarbij echter als een gemis worden ervaren. Toch zou in de toekomst een globale inkadering binnen de historische-geografie van een dergelijke onderzoekslocatie voldoende informatie bieden om de vondstgroep van een historische context te voorzien.

Het is binnen de specialisatie archeozoölogie de hoop dat er in de toekomst grote vondstgroepen van botmateriaal uit agrarische contexten worden verzameld, zodat een betere indruk verkregen kan worden van de samenstelling en de gezondheid van het melk- en slachtvee dat op boerderijen in het (sub)recente verleden werd gehouden.

---

²¹ Dit hoofdstuk verwoordt de optiek van de meewerkende materiaalspecialisten van Earth.

Literatuur

Boemaars, N.M.J.E. en J. Bex, 2009. *Archeologisch onderzoek herontwikkeling locatie aan de Leidsevaart te Voorhout, Teylingen* – bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen. Grontmij Archeologische Rapporten 717. Grontmij Nederland B.V., Houten.

Brinkkemper, O., *et al.* (red.), 1998. *Handboek ROB – Specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.

Driesch, A. von den, 1976. *A Guide to the Measurement of Animal Bones from Archaeological Sites*. Cambridge (Peabody Museum Bulletin 1).

Driesch, A. von den & J. Boessneck, 1974. *Kritische Anmerkungen zur Widerristhöhenberechnung aus Längenmassen vor- und frühgeschichtlicher Tierknochen*, Säugetierkundliche Mitteilungen 22.

Duco, D.H., 1987. *De Nederlandse Kleipijp*. Handboek voor dateren en determineren, Leiden, p 77.

Goubitz, O., 2001. *Stepping through time: Archaeological footwear from prehistoric times until 1800*, Zwolle.

Habermehl, K.H., 1975. *Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren*, 2. Auflage, Verlag Paul Parey. Berlin/Hamburg.

Jongh, E. de, 1967. *Zinne- en minnebeelden in de schilderkunst van de zeventiende eeuw*, p 19. Nederlandse Stichting Openbaar kunstbezit, Amsterdam.

Koolbergen, H. van. *De materiële cultuur van Weesp en Weesperkarspel in de zeventiende en 18^e eeuw* in *Volkskundig Bulletin*, 9 (1983), p 3-53.

Lauwerier, R.C.G.M., 1997. *Laboratorium protocol archeozoölogie - ROB*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.

Matolcsi, J., 1970. *Historische Erforschung der Körpergröße des Rindes auf Grund von ungarischen Knochenmaterial*. *Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie* 87, p 89-137.

Roest, J. van der, 2010. *Programma van Eisen Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven (IVO-P) herontwikkeling locatie Leidsevaart*, GM|PvE 186, Grontmij Nederland B.V., Houten.

Bijlage 1

Ligging locatie op topografische ondergrond

\\WVND\01\PROJECTEN\256297\CAD\IGLOC.DWG, IGLLOC ARCH, 11/12/2008 12:08, Tolboom, Ed, Cluster Midwest locatie Houften 030-6344700

Bron: Topografische Dienst Nederland
Kaart 30F Leiden, uitgave 1998

Ligging locatie

schaal 1 : 25000

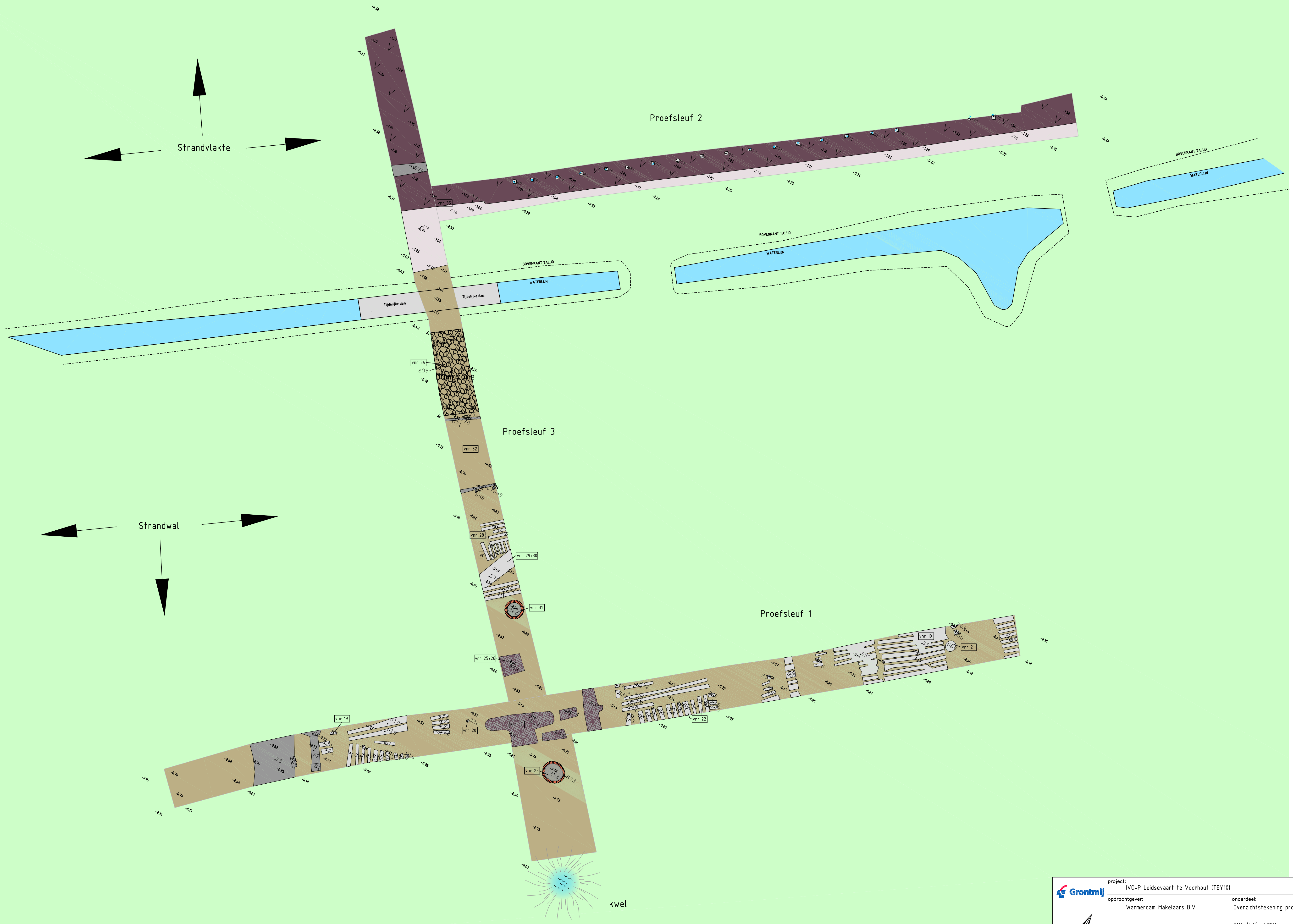
a.n. 256297 /

bijlage 1

Bijlage 2

Overzicht sleuf met sporen

\\wmd01\PROJECTEN\284049\CAD\TWEEDING_A1_31/07/2011\1144_Talboom_Ed_Cluster Midwest locatie Houten 030-6344700

		project: IVO-P Leidsevaart te Voorhout (TEY10)	
opdrachtgever: Warmerdam Makelaars B.V.		onderdeel: Overzichtstekening proefsleuven en sporen	
wijzigingen:		OMG ICIS= 41194	
code:	d.d. omschrijving:	get.:	acc.:
datum: mrt. 2011		school: 1:1250	
order nr.: 284049		bestek:	
tekening nr.: 160-10		format:	
bijlage nr.: 2		in bladen bladnr.:	
tel.: 030-6344700		afd./prov. kantoor Houten	

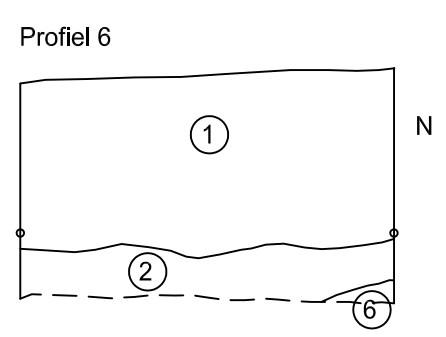
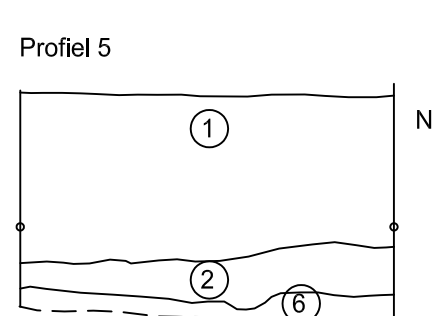
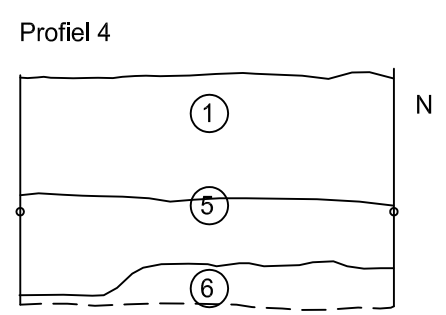
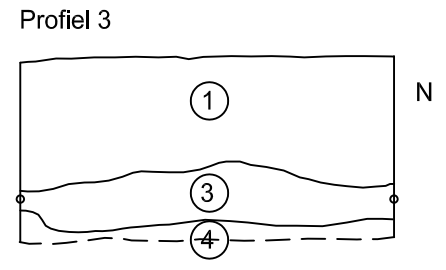
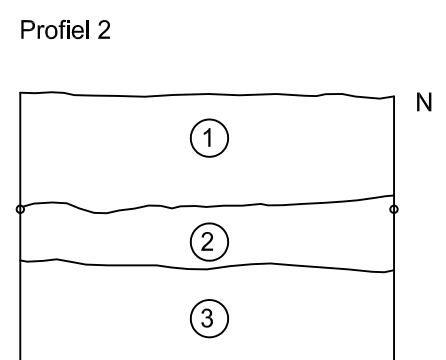
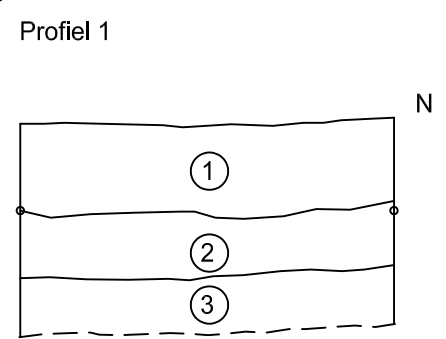
A1

Bijlage 3

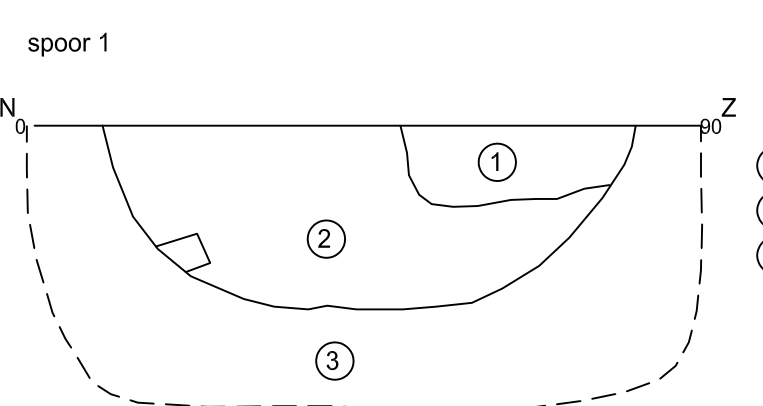
Profielen en coupes

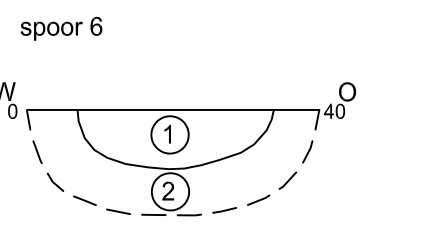
Put 1

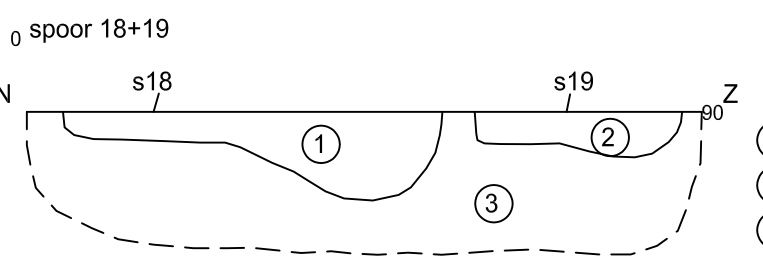
- 1 donkerbruin grijszand, sterk beworteld
- 2 bruin lichtgeelig zand, baksteenresten + bouwpuin + Fe
- 3 donkerbruin grijszand, baksteenresten + bouwpuin
- 4 grijs bruin zand
- 5 grijs bruin zand, vnl baksteenresten + bouwpuin
- 6 grijs geel zand

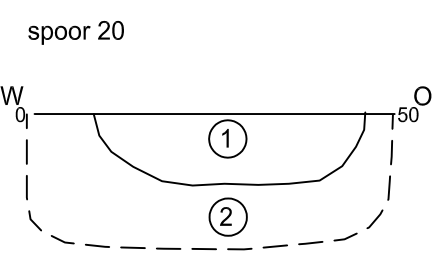
- 1 donkerbruin grijs zand, vnl baksteenresten
- 2 donkerbruin grijs zand
- 3 geel bruin zand

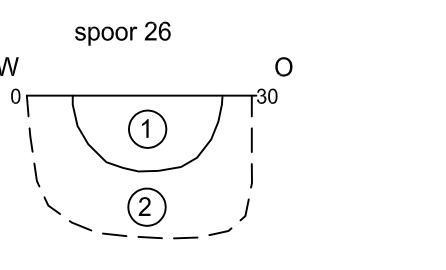
- 1 donkerbruin grijs zand met aardewerk + baksteenresten
- 2 bruin grijs zand

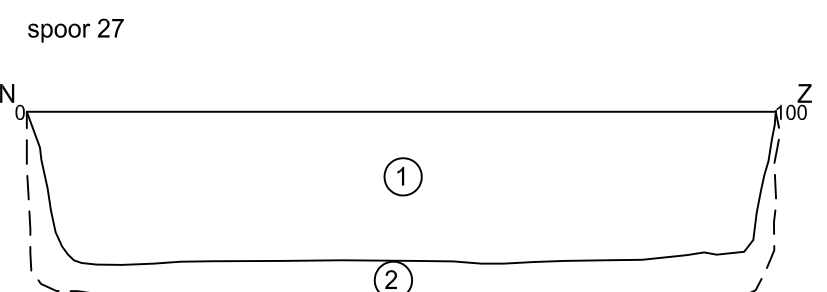
- 1 donkerbruin grijs zand, + baksteenresten
- 2 donkerbruin grijs zand
- 3 grijs bruin zand

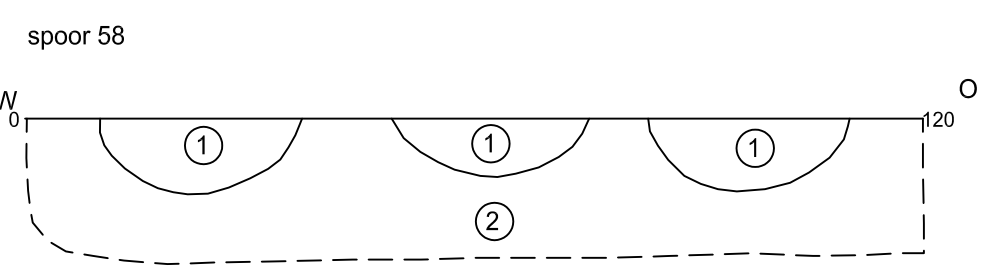
- 1 donkerbruin grijs zand met baksteenresten
- 2 bruin grijs zand

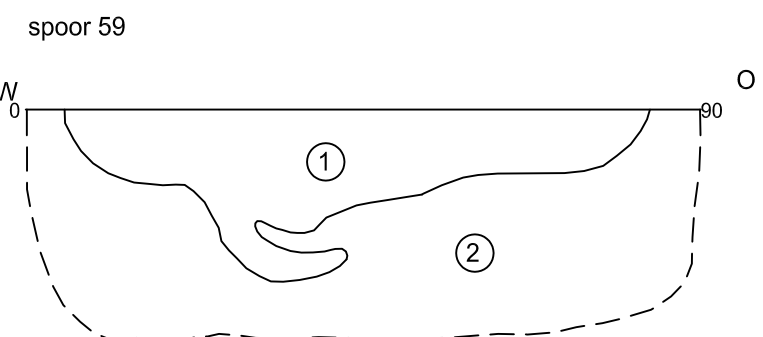
- 1 donkerbruin grijs zand, + baksteenresten en glas
- 2 grijs bruin zand

- 1 donkergrijs bruin zand, vnl baksteenresten + puin
- 2 grijs bruin zand

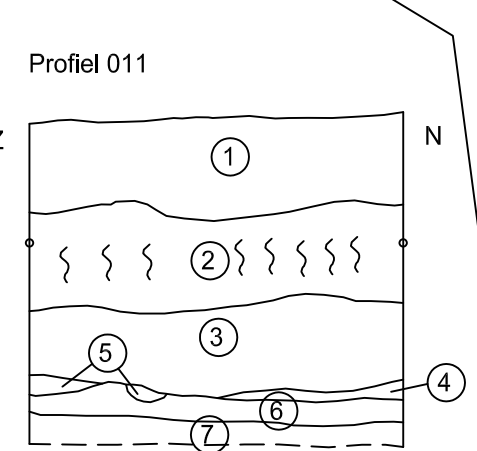

- 1 donkerbruin grijs zand, + baksteenresten
- 2 grijs geel zand

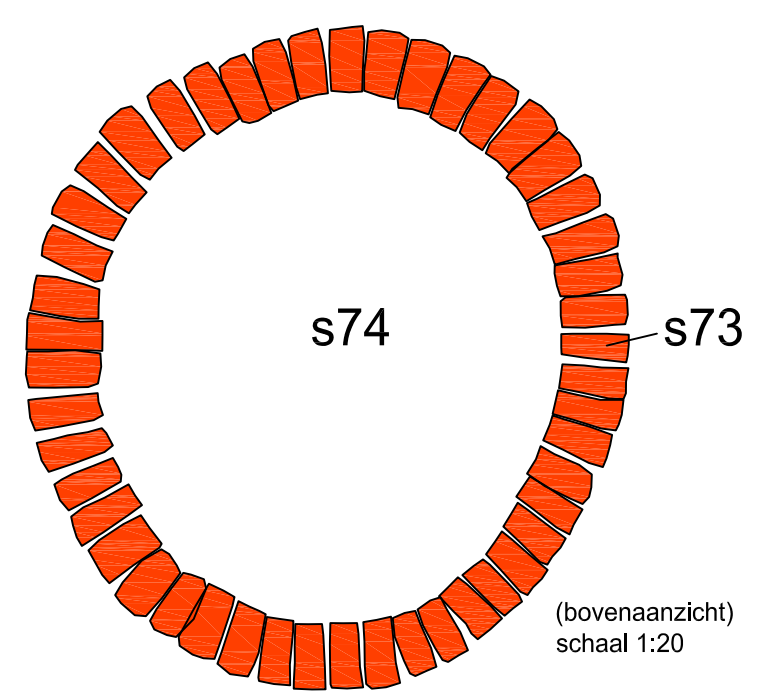
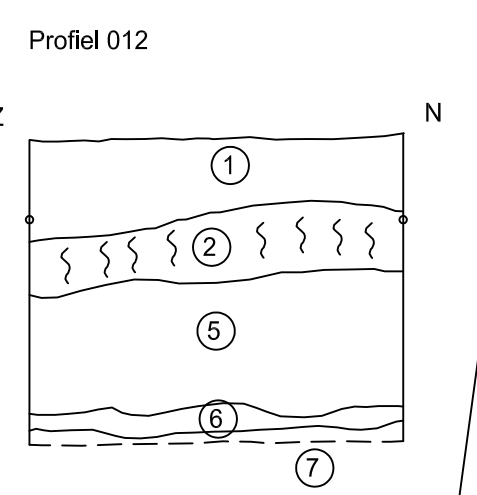

- 1 grijs bruin iets vettig zand, + baksteenresten + houtskool
- 2 lichtgrijs geel zand

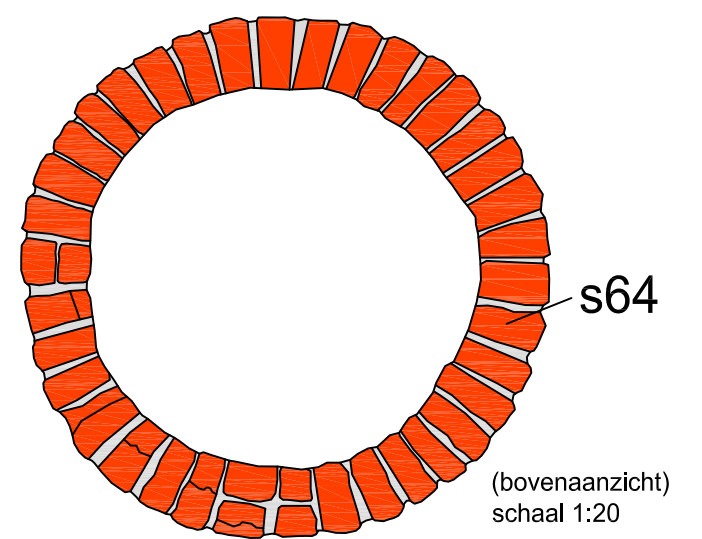
Put 2

- 1 bruin grijszand + baksteenresten, bouwvoor beworteld
- 2 geel bruin zand vergraven + ijzer uitspoeling
- 3 grijs bruinzand
- 4 grijs zand
- 5 grijs bruin klei (vergraven), iets zandig
- 6 donkerbruin grijs klei + aardewerk
- 7 donkerbruin grijs venige klei

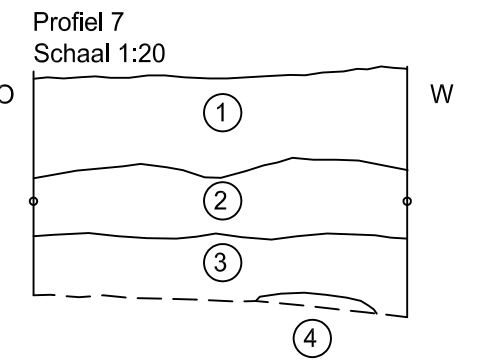

(bovenaanzicht) schaal 1:20

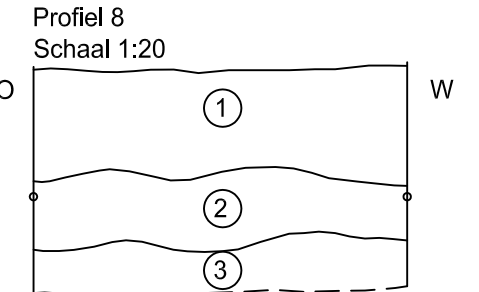

(bovenaanzicht) schaal 1:20

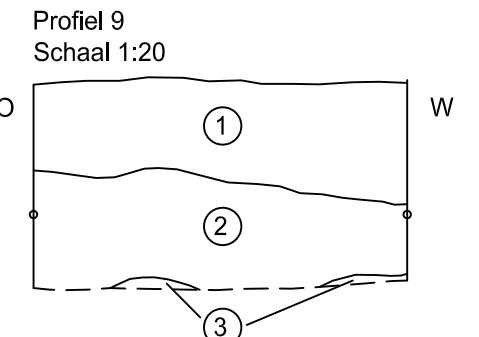
Put 3

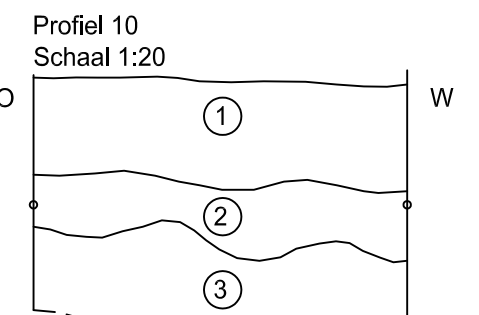
- 1 donkerbruin grijs zand, sterk beworteld
- 2 donkerbruin grijs zand, baksteenresten
- 3 donkerbruin grijszand, baksteenresten
- 4 grijs zand

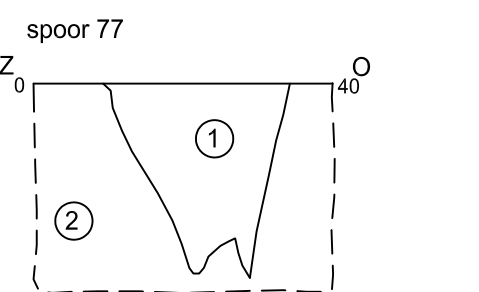
- 1 donkerbruin grijs zand, sterk beworteld
- 2 donkerbruin grijs zand + baksteenresten
- 3 grijszand

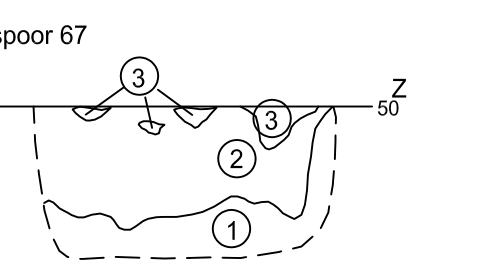
- 1 donkerbruin grijs zand, sterk beworteld
- 2 donkerbruin grijs zand + baksteenresten
- 3 grijszand

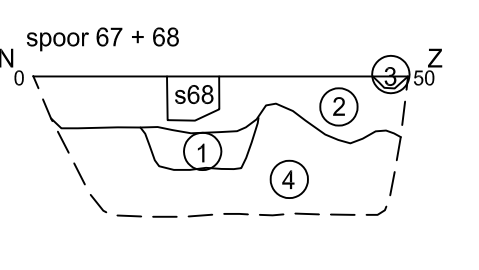
- 1 donkerbruin grijs zand, sterk beworteld
- 2 donkerbruin grijs zand + baksteenresten
- 3 donkerbruin grijs zand + baksteenresten + aardewerk + wortels

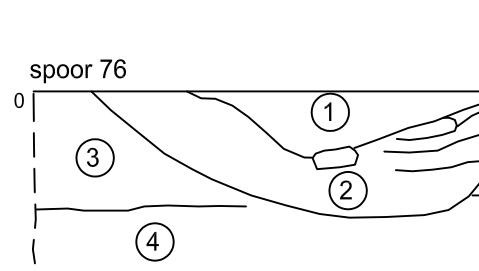
- 1 donkergrijs bruin zand, + baksteenresten + houtskool
- 2 grijs bruin zand

- 1 donkergrijs bruin zand, + sterk roesthoudend
- 2 donkergrijs zand
- 3 zwart (sterk humeus) zand + houtresten

- 1 lichtgrijs wit zand
- 2 donkergrijs zand, Fe vlekken
- 3 zwart (sterk humeus) zand
- 4 grijs zand, Fe vlekken
- (s68 houten staander)

- 1 donkerbruin grijs zand
- 2 donkerbruin zwart humeus zand, + puin + aardewerk
- 3 grijs zand
- 4 grijs oranje zand, Fe vlekken

inspoelingslaagjes

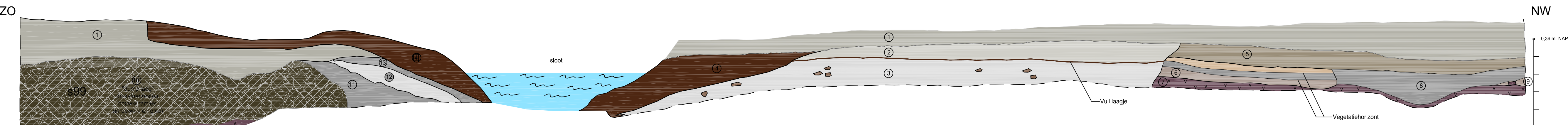
Vegetatiehorizont

Vul laagje

0,36 m -NAP

0,40 m in profielkatern allen op 0,36 m -NAP

Zuidwestprofiel proefsleuf 3 (17m)

- 1 bouwvoor, donkerbruin zand, sterk beworteld, aardewerk
- 2 ophoogzand, schelploos, beige lichtgrijs, sterk roesthoudend (schoonzand)
- 3 donkergrijs zand, veenbrokjes, puurtjes, baksteenresten (oranje)
- 4 donkerbruin zand, humusrijk - bagger uit sloot
- 5 donkergrijs zand met kielbrokjes, Fe vlekken(vertikaal), baksteenresten, veensporen
- 6 donkergrijs klei, sterk roesthoudend, siltlaagjes (natuurlijk)
- 7 zwart geelbruin veen, rietveen natuurlijk
- 8 donkergrijs zandige klei, baksteenresten oranje, veenbrokjes
- 9 lichtgrijze vette schone klei
- 10 dumpzone (veel aardewerk/baksteenresten/bouwkeramieki/dakpan/leer) donkerbruin zand, veenbrokjes
- 11 weinig zand, donkerbruin, matig veenhoudend
- 12 grijs zand, baksteenresten, aardewerkresten (vrij schoon)
- 13 donkerbruin zwart zand, humusrijk (inspoel vanuit 4)

project: IV0-P Leidsevaart te Voorhout Grontmij		opdrachtgever: Warmerdam Makelaars B.V. onderdeelt: Coupes en profielen	
wijzigingen: code: d.d. omschrijving: get.: acc.:	datum: mrt. 2011 order nr.: 284049 tekening nr.: 156-10	school: 1:1250 get.: acc.: bijlage nr.: 3	bestek: formaat: A1
© Grontmij tel.: 030-6344700 afd./prov. kantoor Houten		in bladen bladnr.:	

\\w\ndc\01\PROJECTEN\284049\CAD\DW\510.DWG, A1, 3/18/2011 11:44, Tabboom, Ed, Cluster Midwest locatie Houten 030-6344700

Bijlage 4

Foto's

Bijlage 3.1 Overzichtsfoto kruising proefsleuf 1 met proefsleuf 3 op de strandwal. Op de voorgrond de 'uitbraaksleuven' van spoor 27 t/m 30. Zicht naar het noordoosten.

Foto: Grontmij

Bijlage 3.2 Profielkolom zuidwestwand in oostelijk deel proefsleuf 3 (op strandwal). Foto: Grontmij

Bijlage 3.3 Profielkolom zuidwestwand in sleuf 3 tussen proefsleuf 1 en huidige sloot (op strandwal).
Foto: Grontmij

Bijlage 3.4 Dwarsdoorsnede waterput (S 73) met zicht op de inhoud.

Foto: Grontmij

Bijlage 3.5 Enkele houten planken (met spijkers en deels in verband) waarop de waterput (S73) gefundeerd was. Het jalondeel (oranje+wit) is 1 meter lang.

Foto: Grontmij

Bijlage 3.6 De gemetselde waterput (S 64) met een onderkant op ca. 85 cm – vlak 1. Deze was niet op dezelfde wijze gefundeerd als de ongemetselde waterput (S 73) maar stond op houten balken die dwars in de grond lagen. Hierin zat eveneens een vulling van puin, baksteen en een enkele scherf.

Foto: Grontmij

Bijlage 3.7 Overzichtsfoto's (sfeer) van proefsleuf 3 tussen de huisplaats en de huidige sloot. Op de voorgrond en rechtsonder spoor 67 t/m 69 (beschoeiing + 2 staanders). Op de achtergrond en rechtsboven spoor 70 t/m 72 (beschoeiing + 2 staanders) met daarachter (op foto einde sleuf) de zone van de grote vondstconcentratie van vondstnummer 34. De sleuf is hier ongeveer 2,5 meter breed. Foto: Grontmij

Bijlage 3.8 Overzichtsfoto proefsleuf 2 in noordoostelijke richting. Links het veen en rechts het aangebrachte zandpakket (S78). In het veen staan om de 150-190 cm stompjes van houten paaltjes.

Foto: Grontmij

Bijlage 3.9 Grens tussen het aangebrachte zandpakket (S78 met veenbrokken en mogelijk een vegetatiehorizont of vuil laagje) en de natuurlijke strandvlakteafzettingen (zand op zandige klei op veen) Foto in zuidwestelijke richting. Foto: Grontmij

Bijlage 3.10 Grens tussen het zandpakket (S78) en de humeuze slootkant in zuidwestelijke richting. Foto: Grontmij

Bijlage 5

Vondstenlijst en determinatietabel

Projectnaam : IVO-P Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 1 van 2 Controle: <i>R</i>
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

Vondst-nummer	Put	Vlak	Vak	Spoor	Monstercode	Profiel	Materiaal	Aantal	Tek. nr.	Datum	Opmerkingen
001	01	01	0-3	-	n.v.t. ↓	n.v.t. ↓	AW+BC+GL	7		07-06	AV (=aanlegvondst)
002	01	01	3-6	-			AW+BC+BOT	11		"	AV
003	01	01	6-9	-			AW+BC	12		"	AV
004	01	01	12-15	-			AW+BC	4		"	AV
005	01	01	21-24	-			AW+BC	4		"	AV
006	01	01	24-27	-			AW+BC	4		"	AV
007	01	01	42-45	-			AW	1		"	AV
008	01	01	60-63	-			AW	1		"	AV
009	01	01	12-15	6			AW	2		"	uit coupe spoor
010	01	01	-	58			AW	4		"	uit spoor tijdens aanleg
011	03	01	-0- -3	-			AW+BC	4		"	AV
012	03	01	-3- -6	-			AW	1		"	AV
013	03	01	0-3	-			AW+BOT+mortel	4		"	AV
014	03	01	9-12	-			AW	2		"	AV
015	03	01	18-21	-			AW+BC	4		"	AV
016	03	01	21-24	-			AW	2		"	AV
017	03	01	21-27	-			AW+BC+BOT	50+		"	AV – ‘vuile zone’ na S 70-72 e.o. (7 zakken). (Staat in relatie met vondstnummer 34 / S99)
018	01	01	-	27			AW	1		"	uit spoor tijdens aanleg
019	01	01	thv S27	-			AW	7		"	AV
020	01	01	-	26			AW	1		"	uit coupe spoor

Projectnaam : IVO-P Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 2 van 2 Controle:
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

Vondst-nummer	Put	Vlak	Vak	Spoor	Monstercode	Profiel	Materiaal	Aantal	Tek. nr.	Datum	Opmerkingen
021	01	01	60+	59	n.v.t. ↓	n.v.t. ↓	AW+BC	3	1	08-06	afwerken Spoor
022	01	01	-	41-43			AW+BC	4	1	“	afwerken Sporen
023	03	01	-	73-74			BS	8	1	“	van de waterput en de ronde erin
024	03	01	-	75			AW+GL	5	1	“	afwerken Spoor
025	03	01	-	63			AW+BOT+BC+BS	20+	1	“	couperen/afwerken Spoor
026	03	01	-	63			AW+BOT+MET	20+	1	“	tijdens schoonmaken voor foto, uit grensvlak Spoor en afdekkende bovengrond. Relatie onzeker.
027	03	01	15-18	65			AW+MET	12	1	“	afwerken Spoor (roestige spijker/pin)
028	03	01	15-18	77			MET	1	1	“	tijdens couperen (roestige spijker)
029	03	01	-	76			AW	2	1	“	tijdens couperen (zie 030)
030	03	01	-	76			AW	10+	1	09-06	2° zak afwerken
031	03	01	-	64			AW	10+	1	“	afwerken waterput/inhoud (B.O.Z.stempel!!)
032	03	01	-	-			AW	10	1	“	afwerken tot -15 cm zone tussen Spoor 68 en 70
033	03	01	-	-		ZW-profiel	AW	1	1	“	uit lengteprofiel in het kleilaagje dat op het veen ligt ten noordwesten van de greppel / sloot.
034	03	01	36-41	99			AW+BC+GL+LR+BOT	ca. 500+	1	“	zone opvulling/demping (vele emmers/kratten vol !!)
035	03	01	-	-			AW	3	1	“	Vlakkvondst in het veen direct ten westen sloot. (Relatie onzeker)
036											
037											
038											
039											
040											

Inhoud	Vnr	Volgnr	Aantal	MAE	Maten	Gewicht	Bakselcode	Vormcode	Vorm	Typenr	Baksel voluit	Oppervlaktebehandeling	Herkomst	Regie	Begin datering	Eind datering	Opmerking
AWG	1	1	1	1		10	s2	indet			steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1600	1650	
AWG	1	2	1	1		2	f	kop	kop	1	faience	tinglazuur	DE		1650	1750	Chinees motief
AWG	1	3	2	2		2	w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1800	
AWG	2	1	4	2		37	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	oa Nederrijns
AWG	3	1	9	1		87	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	3	2	1	4		4	s2	indet			steengoed met6 glazuur	zoutglazuur	RY		1400	1700	
AWG	3	3	1	1		24	s5	indet			protosteengoed		RY		1200	1300	
AWG	4	1	1	1		93	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1500	1800	oor
AWG	6	1	2	1		36	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	6	2	1	1		7	w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	koperoxide
AWG	6	3	1	1		15	m	indet			majolica	tin-loodglazuur	WN		1600	1700	blauw wit
AWG	7	1	1	1		26	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	slib
AWG	8	1	1	1		11	w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	9	1	2	1		26	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	10	1	1	1		8	f	indet			faience	tinglazuur	DE		1600	1800	
AWG	10	2	4	2		59	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO/RY		1600	1800	oa Nederrijns
AWG	10	3	2	1		42	w	zal	zalfpot	1	witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	
AWG	11	1	2	1		24	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1700	1800	
AWG	11	2	3	1		22	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1600	
BOUWMAT	11	3	1	1	1/1	25	w	tegel	tegel		witbakkend aardewerk	loodglazuur	DE		1700	1750	blauw landschapje
AWG	11	4	2	1		2	w	indet			witbakkend aardewerk	tinglazuur?	ENG?		1800	1900	spons techniek/ plakplaatje?
AWG	12	1	1	1		28	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	15	1	3	1		27	r	indet			roodbakkend	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	15	2	1	1	8/-	110	s2	bek	beker		steengoed met glazuur	zoutglazuur	RA		1450	1525	
AWG	15	3	1	1	20/-	20	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1650	1725	
AWG	15	4	1	1	40/-	151	r	kom	kom		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	16	1	2	1		47	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	17	1	7	1	23/4	261	f	bor	bord	1	faience	tinglazuur	DE	cat	1625	1675	Wanli rand/ bloemenvaas
AWG	17	2	1	1		19	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1625	1675	blauw
AWG	17	3	1	1	13/7	33	r	zal	zalfpot	5	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	17	4	1	1		19	w	indet			witbakkend aardewrk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	17	5	1	1	15/-	24	r	kan	kan		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO/Tegelen?		1750	1825	mangaan
AWG	17	6	1	1	35/-	72	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1700	
AWG	18	1	1	1	23/-	181	r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	19	1	4	1		130	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	19	2	2	1		86	s1	indet			steengoed		SGB		1400	1500	
AWG	19	3	1	1		8	s2	indet			steengoed met glazuur	zoutglazuur	RY		1700	1800	
AWG	19	4	1	1		2	f	indet			faience	tinglazuur	DE		1650	1750	
AWG	21	1	3	1		9	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	22	1	3	1		12	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	22	2	1	1		1	f	indet			faience	tinglazuur	LO/DE?		1750	1850	
AWG	24	1	1	1		8	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	Nederrijns

AWG	24	2	2	1		1 w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1725	1800	wit bruine decoratie
AWH	24	3	1	1		10 kp	kog	kogelpot		kogelpot aardewerk		LO		900	1300	kogelpot
PIJP	26	1	3	1		4 py	pijp	pijp		pijpaarde				1700	1775	steeltjes
AWG	26	1	2	1		5 r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	Nederrijns
AWG	26	2	2	1		1 f	indet			faience	tinglazuur	DE		1650	1750	bruine decoratie
AWG	27	1	2	1		12 r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	slib
PIJP	27	1	2	1		2 py	pijp	pijp		pijpaarde				1700	1775	steeltjes
AWG	27	2	3	2		5 f	indet			faience	tinglazuur	DE		1650	1725	wit bruine decoratie
AWG	27	3	1	1		22 s1	indet			steengoed		SGB		1400	1500	(toevallige) inkepingen op oor
AWG	28	1	3	1		36 r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	30	1	28	1	18/-	1090 r	gra	grape	6	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1400	1450	
AWG	31	1	1	1	22/-	174 r	kap	kachelpan	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	BOZ	cat	1750	1825	stempel BOZ
AWG	31	2	2	1	12/2,5	31 w	bor	bord	13	witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO/DE?	cat	1750	1825	handgeschilderd polychroom
AWG	31	3	1	1		8 f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1650	1725	blauw wit floraal
AWG	31	4	1	1	28/5	716 r	bak	bakpan		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1675	
AWG	31	5	3	1	22/-	145 r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	melkkoker?
AWG	31	6	1	1		140 r	kap	kachelpan		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1775	platte bodem
AWG	31	7	1	1		441 r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	31	8	1	1		193 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1475	1575	
AWG	31	9	1	1		6 f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1700	1800	blauwe lijn
AWG	31	10	2	1	28/-	74 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nederrijns
AWG	31	11	1	1	19/4	40 r	bor	bord	23	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1725	1775	nederrijns
AWG	32	1	3	1	20/9	343 r	gra	grape	67	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1725	1775	sluitpan
AWG	32	2	4	2		375 r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	32	3	3	1	10/-	9 iw	kop	kop		industrieel wit	tinglazuur	Maastricht?		1775	1850	
AWH	33	1	1	1		17 kp	kog	kogelpot		kogelpot aardewerk		LO		950	1300	kogelpot?
PIJP	34	1	6	1		18 py	pijp	pijp		pijpaarde				1650	1750	6 steeltjes wo een vroeger exemplaar
AWG	34	1	6	2	20/-	489 s2	pis	pispot	2	steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1625	1675	
AWG	34	2	4	1		102 s2	kan	kan		steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1625	1675	
PIJP	34	2	2	2		16 py	pijp	pijp		pijpaarde				1690	1740	2 ongemerkte trechters
PIJP	34	3	1	1		20 py	pijp	pijp		pijpaarde		GOUDA		1660	1725	trechter met gekroonde 89 met wapen van Gouda op zijkant
AWG	34	3	14	1		263 s2	indet			steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1625	1750	
PIJP	34	4	2	1		9 py	pijp	pijp		pijpaarde				1650	1700	biconisch onduidelijk hielmerk steel met radering
AWG	34	4	2	1		100 s2	pot	pot		steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1675	1750	
PIJP	34	5	1	1		7 py	pijp	pijp		pijpaarde		GOUDA		1660	1725	trechter met gekroonde 18 en wapen van Gouda op zijkant
AWG	34	5	2	1		194 s1	kan	kan		steengoed		SGB		1375	1450	
AWG	34	6	6	3		535 s2	kan	kan		steengoed met glazuur	zoutglazuur	RY		1400	1475	
AWG	34	7	7	1	29/-	457 jy	gra	grape	1	jydepot		Denemarken	cat	1500	1550	
AWG	34	8	19	3		215 w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1750	
AWG	34	9	3	2		145 w	gra	grape		witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1700	
AWG	34	10	1	1		63 w	kan	kan		witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	11	1	1	16/-	37 w	gra	grape		witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	12	7	1		100 w	indet			witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1750	

AWG	34	13	1	1	31	w	pot	roompotje		witbakkend aardewerk	loodglazuur	FRS		1700	1775	schildpad motief
AWG	34	14	1	1	27	fr	zal	zalfpot		witbakkend aardewerk	loodglazuur	Frankrijk	cat	1750	1825	nieuw model maar incompleet gifgroen
AWG	34	15	10	1	218	f	plo	ploischotel	3	faience	tinglazuur	DE	cat	1625	1675	Chinese voorstelling mangaan/geel
AWG	34	16	2	1	166	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1675	1700	Willem II mangaan/geel
AWG	34	17	3	1	568	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1700	1750	zwijn tampontechniek mangaan/blauw
AWG	34	18	13	1 32/4	599	m	bor	bord	1	majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1700	1750	
AWG	34	19	2	1	213	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1700	1750	Chinese tuin tampontechniek mangaan/geel/groen
AWG	34	20	3	1	221	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1700	1750	tampontechniek
AWG	34	21	1	1	110	m	bor	bord	13	majolica	tin-loodglazuur	WN		1650	1700	
AWG	34	22	2	1	47	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1700	1750	tampontechniek
AWG	34	23	6	2 40/-	138	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1675	1725	
AWG	34	24	1	1 27/4	158	r	bor	bord	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	WN	cat	1550	1600	slibversiering koperoxide int
AWG	34	25	2	2 33/-	175	r	bor	bord	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	WA	cat	1575	1650	
AWG	34	26	1	2	103	f	plo	ploischotel	3	faience	tinglazuur	DE		1625	1675	blauw floraal
AWG	34	27	8	1 34/4	379	f	bor	bord	1	faience	tinglazuur	DE		1625	1675	blauw floraal
AWG	34	28	3	1 23/2	143	f	bor	bord	2	faience	tinglazuur	DE		1650	1725	bloemenvaas mangaan/blauw
AWG	34	29	6	1 34/3,5	177	f	bor	bord	1	faience	tinglazuur	DE		1625	1675	Wanli
AWG	34	30	10	1	215	f	bor	bord	1	faience	tinglazuur	DE		1625	1675	Wanli
AWG	34	31	8	1 39/-	362	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1675	1725	blauw floraal
AWG	34	32	2	1	120	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1650	1700	blauw heilige/Jezus?
AWG	34	33	4	1 40/-	200	m	bor	bord	1	majolica	tin-loodglazuur	WN		1675	1725	blauw/groen
AWG	34	34	11	4	802	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1675	1750	blauw/geel landschapjes
AWG	34	35	1	1	87	m	kom	kom		majolica	tin-loodglazuur	WN		1700	1750	blauw/geel tampontechniek
AWG	34	36	1	1 35/-	63	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	?				mangaan/geel
AWG	34	37	2	1	38	m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1675	1750	oranje granaatappel
AWG	34	38	2	1 24/3,5	112	f	bor	bord	8	faience	tinglazuur	DE		1675	1725	blauw bloemen
AWG	34	39	1	1 23/2,5	65	f	bor	bord	2	faience	tinglazuur	DE		1725	1775	blauwe lauerrand
AWG	34	40	4	1	32	f	plo	ploischotel	1??	faience	tinglazuur	DE		1650	1700	blauw wit floraal
AWG	34	41	1	1	15	f	kan	kan		faience	tinglazuur	DE		1675	1725	blauw wit floraal kaststel?
AWG	34	42	1	1 24/-	45	f	bor	bord	10	faience	tinglazuur	DE		1625	1675	Chinees floraal
AWG	34	43	2	1 10/7	35	iw	kop	kop	2	industrieel wit	tinglazuur	ENG		1850	1900	plakplaatje Heren in tuin
AWG	34	44	4	2 9/7	57	iw	kop	kop	1	industrieel wit	tinglazuur	Maastricht		1850	1900	blauwe stippels
AWG	34	45	5	1	58	f	bor	bord		faience	tinglazuur	??		1675	1725	blauwe pioenrozen
AWG	34	46	11	1	244	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1625	1675	blauw wit floraal
AWG	34	47	1	1 12/-	10	f	bor	bord	8	faience	tinglazuur	DE		1700	1750	blauw witte bloemrank
AWG	34	48	1	1	27	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE	cat	1650	1700	blauw wit "wegkrab" techniek
AWG	34	49	1	1	7	f	kwi	kwispeldoor		faience	tinglazuur	DE		1675	1725	blauw wit floraal geschulpte rand
AWG	34	50	9	7	61	f	indet			faience	tinglazuur	DE		1650	1750	indet randen blauw wit
AWG	34	51	1	1 24/3,5	34	f	bor	bord	5	faience	tinglazuur	DE		1675	1750	blauw wit
AWG	34	52	2	1 20/2,5	64	f	bor	bord	2	faience	tinglazuur	DE		1675	1750	blauw wit vruchtenschale?
AWG	34	53	1	1 33/2	46	f	bor	bord	19	faience	tinglazuur	DE		1675	1750	blauw wit floraal
AWG	34	54	4	4	46	f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1650	1750	blauw wit
AWG	34	55	32	1	265	f	indet			faience	tinglazuur	DE		1625	1750	blauw wit indet wandscherven

AWG	34	56	5	1		17 p	bor	bord		aziatisch porselein	veltspaatglazuur	CH		1625	1675	Chinese zotjes
AWG	34	57	2	2	32/-	81 m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	??	cat	1625	1675	polychroom "wegkrab"techniek
AWG	34	58	2	1	46/4	727 m	bor	bord	1	majolica	tin-loodglazuur	WN	cat	1625	1675	blauw vruchtenschaal
AWG	34	59	4	1	12/3	20 iw	kop	kop	2	industrieel wit	tinglazuur	ENG		1825	1875	wit
AWG	34	60	8	8	24/2	416 f	bor	bord	2	faience	tinglazuur	DE		1650	1725	
AWG	34	61	4	1	22/3	249 f	bor	bord	19	faience	tinglazuur	DE		1650	1725	
AWG	34	62	8	1		221 f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1650	1725	bodems
AWG	34	63	10	1		137 f	bor	bord	11	faience	tinglazuur	DE		1650	1725	randen
AWG	34	64	30	1		348 f	indet			faience	tinglazuur	DE		1650	1725	indet wandscherven
AWG	34	65	1	1	23/5	49 f	bor	bord		faience	tinglazuur	DE		1675	1750	
AWG	34	66	1	1	15/5	12 f	kop	kop		faience	tinglazuur	DE		1650	1725	geschulpte rand
AWG	34	67	1	1	24/-	19 f	bor	bord	3	faience	tinglazuur	DE		1650	1725	
AWG	34	68	1	1		34 iw	the	theepot	9	industrieel wit	tinglazuur	ENG		1850	1900	
AWG	34	69	4	1	33/-	59 m	bor	bord		majolica	tin-loodglazuur	WN		1625	1725	
AWG	34	70	1	1		75 s2	kan	kan		steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1625	1675	
AWG	34	71	3	1	36/-	164 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	72	8	1	32/-	349 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	73	2	2	45/-	104 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	74	4	1	32/-	226 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	75	7	6	40/-	208 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	76	2	1	22/-	110 r	bor	bord	40	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	77	5	1	30/-	100 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	78	1	1	40/-	56 r	bor	bord	12	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	79	2	1	23/-	40 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	80	4	1	40/-	110 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	81	3	1	22/2,5	149 r	bor	bord	13	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	82	6	1	40/-	130 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	83	3	1	42/4	273 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	84	7	1	22/4,5	199 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	85	8	1		319 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	86	1	1		91 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns vogelstaart
AWG	34	87	2	1	37/-	42 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	88	11	1	38/4	1028 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY	cat	1675	1750	nedderijns papegaai
AWG	34	89	7	1	45/-	520 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	90	8	1	36/5	448 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	91	9	2	42/6,5	659 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	92	11	1	38/-	312 r	bor	bord	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns
AWG	34	93	4	1		357 r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns bloemrank
AWG	34	94	1	1		27 r	bor	bor		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns bloemen
AWG	34	95	22	3		447 r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	RY		1675	1750	nedderijns indet scherven
AWG	34	96	4	2	45/-	683 r	lek	lekbak		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1700	
AWG	34	97	4	1	38/7	870 r	bor	bord	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1525	1575	
AWG	34	98	6	1	34/7	654 r	bor	bord	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1525	1575	

AWG	34	99	3	2 42/-	598	r	bor	bord	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1525	1575	
AWG	34	100	2	2 40/- 31/-	373	r	bor	bord	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1525	1575	
AWG	34	101	2	1 21/5	190	r	bor	bord	11	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1750	
AWG	34	102	1	1 16/-	906	r	kan	kan	????	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO				
AWG	34	103	6	3 37/-	801	r	dek	deksel	8	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	34	104	1	1 20/-	107	r	dek	deksel	16	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1725	1775	
AWG	34	105	1	1 18/-	45	r	dek	deksel	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	
AWG	34	106	1	1	143	r	bak	bakpan	42	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO	cat	1675	1750	poffertjespan
AWG	34	107	1	1	198	r	vst	vuurstolp	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO	cat	1500	1550	
AWG	34	108	1	1 26/10	224	r	stk	steelkom	13	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1675	
AWG	34	109	1	1 12/-	42	r	kop	kop	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	34	110	14	3	1038	r	oli	olielamp	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1725	
AWG	34	111	5	3	383	r	tes	test	1	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	
AWG	34	112	2	1	44	w	kan	kan		witbakkend aardewerk	loodglazuur koperoxide	LO		1700	1750	
AWG	34	113	4	1	23	iw	bor	bord	10	industrieel wit	tinglazuur	Maastricht		1850	1900	
AWG	34	114	1	1	10	iw	zal	zalfpot	6	industrieel wit	tinglazuur	Maastricht		1850	1900	
AWG	34	115	5	1 25/13	1242	r	gra	grape	67	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	BOZ?		1725	1775	sluitpan
AWG	34	116	8	1 32/12	704	r	gra	grape	67	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	BOZ?		1725	1775	sluitpan
AWG	34	117	2	1 25/11	306	r	gra	grape	12	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	
AWG	34	118	1	1 26/-	262	r	gra	grape	12	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	
AWG	34	119	6	1 46/-	1460	r	pot	pot	10	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	afroomkan
AWG	34	120	6	2	719	r	bak	bakpan		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1725	
AWG	34	121	1	1	36	r	kom	kom		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	34	122	4	4 14/-	216	r	kop	kop	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	34	123	13	1	426	r	gra	grape	13	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1725	
AWG	34	124	7	1	155	r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	wit int
AWG	34	125	2	1	276	r	kan	kan		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	126	11	1	507	r	pis	pispot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1700	
AWG	34	127	1	1 25/-	291	r	pis	pispot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1700	
AWG	34	128	2	2 28/-	58	r	dek	deksel		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	
AWG	34	129	5	5	414	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1700	randen
AWG	34	130	2	1 33/-	458	r	kom	kom	21	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	FRL		1675	1750	vlaflip motief int slib ext
AWG	34	131	1	1 42/-	476	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	OH		1675	1750	slib op vlag
AWG	34	132	3	1 30/-	191	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	OH		1675	1750	slib op vlag
AWG	34	133	6	4 14/-	153	r	kop	kop	2	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	FRL		1700	1800	slib
AWG	34	134	4	2 42/- 25/-	275	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	OH		1675	1750	slib op vlag
AWG	34	135	2	1 33/-	171	r	bor	bord		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1675	1750	vlaflip motief
AWG	34	136	5	1	55	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1800	slib
AWG	34	137	2	1 20/-	66	r	kop	kop		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	vlaflip motief int
AWG	34	138	5	1 12/-	52	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1725	1800	wit int mangaan ext
AWG	34	139	3	3	480	r	kom	kom		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO/FRL?		1700	1750	horizontale worstoren
AWG	34	140	1	1 60+/-	140	r	kom	kom		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1800	teil
AWG	34	141	6	6 35+/-	921	r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	teil

AWG	34	142	3	1	54/-	699	r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO	cat	1650	1750	kooltjespan
AWG	34	143	24	6	56+/-	7826	r	kom	kom		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO	cat	1700	1800	melkteil
AWG	34	144	4	4	50/-	757	r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	melkteil
AWG	34	145	5	1	52/-	741	r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1750	koperoxide/groef op buik
AWG	34	146	8	1	24/-	721	r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	
AWG	34	147	4	1	32/-	683	r	gra	grape	7	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	
AWG	34	148	1	1	25/-	208	r	gra	grape	8	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	149	1	1	30/-	145	r	gra	grape	18	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	150	6	6		849	r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	151	8	8		420	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet oren
AWG	34	152	1	1	12/-	27	r	gra	grape		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1450	1525	ME
AWG	34	153	1	1	34/-	252	r	pot	pot	4?	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1725	
AWG	34	154	73	36		3222	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet randen
AWG	34	155	17	8		1186	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet oren
AWG	34	156	262	1		7162	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet wandscgerven
AWG	34	157	3	1	22/-	220	r	gra	grape	5	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1650	1700	
AWG	34	158	3	1	15/-	154	r	gra	gra		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1750	platte bodem
AWG	34	159	4	1	10,5/-	150	r	pot	pot	32	roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1750	twee gaatjes in boden/bloempotje?
AWG	34	160	32	16		2964	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet standringen
AWG	34	161	12	6		630	r	indet			roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	indet pootjes
AWG	34	162	2	2		78	w	gra	grape		witbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1625	1700	
AWG	34	163	1	1		103	r	pot	pot		roodbakkend aardewerk	loodglazuur	LO		1700	1750	platte bodem
BOUWMAT	34	164	10	5	-/1,1	544	w	tegel	tegel		witbakkend aardewerk	loodglazuur	DE		1640	1670	blauwe tulp in kwadraat met toef in hoek
BOUWMAT	34	165	1	1	-/0,7	52	w	tegel	tegel		witbakkend aardewerk	loodglazuur	DE		1650	1750	witje
GLS	34	166	18	3		0	gl	bek	beker	19b	glas		NE of DU		1675	1725	wafelbeker
GLS	34	167	5	3		0	gl	fle	medicijnfles		glas		NE of DU		1650	1750	
GLS	34	168	7	2		0	gl	bek	beker		glas		NE		1750	1850	
GLS	34	169	13	5		0	gl				glas		NE of DU		1650	1750	
GLS	34	170	52	0		0	gl	ruit	vensterglas		glas		NE		1600	1800	
AWG	35	1	3	1		69	r	indet			roodbakkend ardewerk	loodglazuur	LO		1600	1800	
AWG	35	2	1	1		16	s2	pot	pot		steengoed met glazuur	zoutglazuur	WW		1650	1750	Keulse pot?

Bijlage 6

Sporenlijst

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 1 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
1	1	1	9-12		zie tek.1		1-2	zie tek.2		huisplaats/erf	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbr				hoekig spoor met resten baksteen + houtresten (=aangetroffen tijdens afwerking)				BS	paalkuil?	7-6-10

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
2	1	1	9-12		zie tek.1		1			huisplaats/erf	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbr		vergraving		donkere baan dwars in sleuf, oversneden door spoor 1 en 5.				houtresten / BC-puintjes		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
3	1	1	6-9 / 9-12		zie tek.1		1			huisplaats/erf	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbr		depressie/sloot/greppel		donkerbruine baan dwars door de sleuf					na afwerking ondiep (3 à 4 cm) en onregelmatige onderkant.	

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 2 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
4	1	1	9-12		zie tek.1		1			huisplaats/erf	jonger dan S3	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr				rechthoekige oversnijding S3					paalkuil?		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
5	1	1	9-12		zie tek.1		1			huisplaats/erf		
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	libgr				zone met roestvlekken en wortels							

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
6	1	1	12-15		zie tek.1	F003	1	zie tek. 2		huisplaats/erf	gelijktijdig met huisplaats	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbrgr		plantbed		van boven rechthoekig, in coupe gebogen onderkant				vnr 009 / puntjes BC	F003 + op tekening 02. Lijkt een plantbed van een schop breed. Evt. paalspoor?		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 3 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
7	1	1	12-15		zie tek.1		1		8-16	huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig	
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum
dbrgr		plantbed		langgerekte banen met een breedte van een schop				BC/BS-puintjes		uit reeks NNW-ZZO gelegen bedden, 20-30 cm breed en ook ongeveer 20-30 cm van elkaar af.		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
8 t/m 16	1	1			zie tek.1		1		7	huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig	
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum
dbrgr		plantbed		als in spoor 7. Plantbedden zijn gelijkaardig maar niet uniform.				BC/BS-puintjes		als overige plantbedden		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
17 t/m 19	1	1	12-21		zie tek	F006 S18 en S19	1	tek. 2 S 18 en S 19	8 - 16	huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig	
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum
dbrgr		plantbed		in NO-ZW oriëntatie gelegen langgerekte plantbedden				BC/BS-puintjes		als overige plantbedden		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 4 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
20-21	1	1	12-15		zie tek.1		1	tek 2		huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbrgr		plantbed		als andere plantbedden					als andere plantbedden	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
22 t/m 25	1	1	18-24		zie tek.1		1			huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbrgr		plantbed		in NO-ZW oriëntatie gelegen langgerekte plantbedden				BC/BS-puintjes	als andere plantbedden	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
26	1	1	21-24		zie tek.		1	zie tek.2		huisplaats/erf/moestuin	gelijktijdig
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen	Datum
	dbr		plantbed		in vlak rechthoekig 20x20 cm				vnr 20	leek een paalspoor in het vlak, bij afwerking toch een plantbed	

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 5 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
27	1	1	21-30		zie tek.		1	zie tek		huisplaats	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	fundering / huisplaats	dumpzone / uitbraaksleuf huis/boerderij, onregelmatige ondergrond 20-30 cm diep, muurdelen van max. 6 stuks zijn met witte kalk bepleisterd = wanden				BC + BS	dwars op concentratie sleuf 3			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
28	1+3	1	27-33		zie tek.		1			huisplaats	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	dumpzone met mortelresten	dbr zone met mortelresten					loopt door in sleuf 3			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
29	1	1	27-33		zie tek.		1			Huisplaats, erf	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	Vlek met BS /dakpannen	zone met BC				BS + BC	Max. 15 cm diepe dumpzone, grillige onderkant door BS.			

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 6 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
30	1	1	30-33		zie tek.		1			huisplaats/erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr				zone met resten BC							

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
31	1	1	33-36		zie tek.		1		32-47	erf, tuin	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		vergraving		plantbed							

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
32-47	1	1	33-42		zie tek.		1		31	tuin, erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		vergraving		plantbed 5-10 cm diep onder het vlak, bolvormig afgevlakt, schopbreed.				Vnr 022 (uit S41 en S43)	33 – 44 = OW-oriëntatie. Rest is NZ		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 7 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
48-52	1	1	33-42		zie tek		1		48-52	tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		N-Z oriëntatie, minder humeus dan 33-47							

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
53	1	1	45-48		zie tek 1		1			tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		rechthoekig deel plantbed					mogelijk gerelateerd aan S 45 t/m S47		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
54	1	1	45-48		zie tek 1		1			tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		N-Z oriëntatie, vaag					mogelijk gerelateerd aan S 45 t/m S47		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 8 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
55	1	1	45-48		zie tek.		1		56	tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		amorfe vlekken – restanten of onderkant van plantbedden					mogelijk gerelateerd aan S53/54 of S56		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
56	1	1	48-51		zie tek.		1		55	tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		amorfe vlekken – restanten of onderkant van plantbedden					mogelijk gerelateerd aan S55 of S57		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
57	1	1	51-54		zie tek.		1			tuin / erf	gelijktijdig	
	Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr		plantbed		groot cluster aan plantbedden					lijkt niet aan te sluiten op S58		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 9 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
58	1	1	57-60		zie tek.	F008	1	zie tek		tuin / erf	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	plantbed	groot cluster N-Z oriëntatie parallel aan elkaar				AW (vnr 010)				

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
59-61	1	1			zie tek.	F012 S59	1	zie tek S59		tuin / erf	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	behorend tot de plantbedden	ronde vlekken / sporen vermoedelijk restanten (of sporen van de aanleg van) plantbedden					S59 = coupe op tekening + foto aard onduidelijk, mogelijk startpunt plantbedden. S60 = ca. 5 cm diep, bolvormig			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
62	1	1			zie tek.		1			tuin / erf	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	plantbed	In N-Z oriëntatie cluster van plantbedden					Loopt verder buiten de putrand			

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad : 10 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
63	3	1	3-6		zie tek 1	F024					gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dgr		puinspoor / uitbraaksleuf, redelijk rechthoekig				BS, BC, AW, plavuis rood vierkant 10x10cm	40-45 cm -vlak			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
64	3	1			zie tek 1	F007					gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	rood (BS)	bakstenen waterput	gemetselde waterput				vnr 031 (aw = stempel B.O.Z.)	Vol puin, relatief weinig aw			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
65	3	1	9-12		zie tek 1	F007					gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	plantbedden	zone met 3 rijen spitsporen (onderkant plantbedden)					Oversnijd spoor 76			

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 11 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
66	3	1	15-18		zie tek 1						gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dgr	plantbedden	Langgerekte stroken				Restjes BS, BC / mortel				

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
67	3	1	18-21		zie tek 1	F022 F023		zie tek		S68 en S69	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	houten plank / beschoeiing	wandgreppel? beschoeiing?								

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
68	3	1	18-21		zie tek 1	F022 F023		zie tek		S67 en S69	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	staander	rechthoekige houten staander					bovenkant houten staander vergaan. top is mulm, rest nog hard			

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad : 12 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
69	3	1	18-21		zie tek 1	F022				S67 en S68	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	houten staander	rechthoekige staander					als S68			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
70	3	1	24-27		zie tek 1					S71 en S72	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	hout	wandgreppel? beschoeiing?					sterk vergane liggende houtdelen			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
71	3	1	24-27		zie tek 1					S70 en S72	gelijktijdig
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dbr	hout	rechthoekige staander								

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad : 13 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
72	3	1	24-27		zie tek 1					S70 en S71	gelijktijdig
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
dbr		hout		rechthoekige staander							

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
73	3	1	-3-6		zie tek 1	F013 F014	1			huisplaats / erf	gelijktijdig
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
rood (BS)		waterput / muurwerk		ei-vormig muurwerk, koud metselwerk (=zonder cement/mortel). ca. 135 cm -vlak. gefundeerd op hout				BS = formaattabel in rapportage	diverse baksteensoorten en formaten		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
74	3	1	-3-6		zie tek 1	F013 F014	1			huisplaats / erf	gelijktijdig
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
dbr		inhoud put		Vol BS, BC, mortelresten. ca 135 cm -vlak				BS, BC, mortel, AW en hout	Volgestort, zie foto		

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 14 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
75	3	1	9-12		zie tek 1		1			erf / tuin	gelijktijdig
	Kleur	Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr	plantenbed		plantenbedden, N-Z georiënteerde uiteindes schopsteken				vnr 024			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
76	3	1			zie tek 1	F019 F021 F025		zie tek			ouder
	Kleur	Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dgr			vuile baan door sleuf, vermoedelijk restant greppel.				vnr 029	lijkt een oudere greppel / sloot, gelaagd.		

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
77	3	1			zie tek 1			zie tek			
	Kleur	Aard		Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum
	dbr	paalspoor / paalgat met houtresten		rond spoor ca. 15 cm doorsnede							

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad : 15 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle : 16
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
78	2	1			zie tek 1					landgebruik	later?
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	beige / ligr		brede ingraving in het veen, rest van de omgrachting huisplaats / erf?								

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
79	2	1			zie tek 1						
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dgr		greppeltje in het veen				aw (geglazuurd)	nu nog waar te nemen in het weiland als lichte depressie			

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen
80-98	2	1			zie tek 1					81-98	
	Kleur	Aard	Omschrijving				Vondsten	Opmerkingen		Datum	
	dgr	paalgaatjes	Rechthoekige/vierkante sporen met centraal geplaatst paaltje = omheining / afbakening				houten stompjes				

Projectnaam : Herontwikkeling terrein aan de Leidsevaart te Voorhout	Plaats : Voorhout	Blad: 16 van 16
Projectnummer : 284049	Gemeente : Teylingen	Controle:
CIS-code : 41194	Toponiem : Leidsevaart	
Jaar : 2010	Gem.-code : TEY10	

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
99	3	1	36-41		zie tek 1		tek 1 en 2			huisplaats / erf		
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum
				opvulling / dumpzone met bouwpuin, aardewerk, bot, glas en leer				vnr 34				

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum

SPOORNR.	Put	Vlak	Vak	Profiel	NAP	Foto	Tek	Coupe	Identiek aan	Spoorrelatie	Relatieve ouderdom t.o.v. andere sporen	
Kleur		Aard		Omschrijving				Vondsten		Opmerkingen		Datum

www.grontmij.nl

Wij ontwerpen en realiseren [plannen](#) voor de [toekomst](#), door mensen en partijen in regio's bij elkaar te brengen en met elkaar te [verbinden](#), met [respect](#) voor onze leefomgeving, onze klanten en elkaar.